Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ◆ 3 апрель 1970 йил, жума ◆ № 78 (14.544). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ЖАҲОН ТИНЧЛИК КЕНГАШИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН МАЖЛИСИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Улуғ мутафаккир, империализм ва реакцияга қарши, тинчлик ва халқлар ўртасида дўстлик учун, инсониятнинг озодлиги ва социал тараққиёти учун оташин курашчи Владимир Ильич Ленинга ҳурмат ва миннатдорчилик ҳис-туйғуларини изҳор қилмоқ учун Москвада тўпланган Жаҳон тинчлик кенгаши президиуми мажлисининг қатнашчиларини сидқидилдан табриклаймиз.

Совет давлатининг биринчи декрети — социалистик мамлакатимиз тинчликсевар ташқи сиёсатининг асосини яратиб берган сулҳ тўғрисидаги тарихий декрет Ленин номи билан боғланган. Ленин — турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши сиёсатининг асосчиси бўлди, унинг васиятларига биноан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва ҳукумати бу сиёсатни изчиллик билан амалга ошириб келмоқдалар.

Ленин ғоялари — империализмнинг агрессив сиёсатига кескин зарба бераётган, халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилашдан иборат ажралмас ҳуқуқини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган, жаҳон термо ядро урушининг олдини олиш ва ялпи тинчликни мустаҳкамлаш учун курашда турли тинчликсевар кучларнинг ҳаракат бирлигига эришаётган кишилар қўлидаги ишончли қуролдир.

Уруш хавфига қарши кураш ҳозирги кунда чиндан ҳам бутун жаҳон миқёсида кучайиб кетди. Шонли Ленин юбилейи арафасида ҳамма қитъалардаги миллион-миллион кишилар ўзларининг биргаликда қилган актив ҳаракатлари муҳим натижаларга эришишга кўмаклашганлигини мамнуният билан таъкидлай оладилар. Лекин шу билан бирга ялпи тинчлик ва халқлар хавфсизлигининг мустаҳкам гарантиясини вужудга келтирмоқ учун ҳали кўп иш қилиниши лозим.

Жаҳон тинчлик кенгаши, урушга қарши турли ташкилотлар ва ҳаракатларнинг вакиллари В. И. Ленин юбилейи Москвада нишонланаётганлиги туфайли, қулай фурсатдан фойдаланиб, халқлар тинчлиги ва озодлиги ишини қадрловчи ҳамма кишилар ўзларининг олижаноб ишларида Совет Иттифоқига батамом умид боғлашлари мумкин, деб уларни ишонтирмоқчимиз. Совет кишилари Америка босқинчиларига қарши мардонавор курашаётган қаҳрамон Вьетнам халқига ёрдам бериб келди ва ёрдам бераверади, Шарқи Жанубий Осиёда мустаҳкам ва адолатли тинчлик ўрнатилишига эришиш учун ҳамма ишларни қилаверади. Исроил ҳарбийлари оккупация қилиб турган территорияларнинг сўзсиз қайтариб берилишини талаб қилаётган араб давлатлари томонида бўлиб келдик ва бундан буён ҳам шундай қилаверамиз, Яқин Шарқдаги аҳволни нормаллаштириш учун курашиб келдик ва бундан буён ҳам курашаверамиз. Совет Иттифоқи милитарист ва реваншист кучларга қарши, Европа халқларининг тинчлиги ва хавфсизлиги учун бундан буён ҳам изчиллик билан кураша беради. Биз пировард натижада қуролсизланиш проблемасини ҳал этишга олиб бора оладиган самарали тадбирларнинг амалга оширилишига жуда катта аҳамият берамиз.

Улуғ Ленин васиятларига содиқ бўлган мамлакатимиз, халқимиз аввалгидек ҳозир ҳам тинчлик тарафдорларининг кескинликни юмшатишга, турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципларини қарор топтиришга, кенг ва амалий халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга қаратилган ташаббуслари ва ҳаракатларини муттасил қўллаб-қувватлай берадилар.

Жаҳон тинчлик кенгаши президиуми сессиясининг самарали ишлашига тилакдошмиз. Тинчлик тарафдорларининг жаҳоншумул ҳаракати тағин ҳам кенг қулоч ёзиб, халқлар хавфсизлиги ва ер юзида мустаҳкам тинчлик учун курашда янгидан-янги муваффақиятларга эришаверсин!

Л. БРЕЖНЕВ. Н. ПОДГОРНИЙ. А. КОСИГИН.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ПИЛЛА ЕТИШТИРИШНИ КЎПАЙТИРИШ ВА УНИНГ СИФАТИНИ ЯХШИЛАШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети шуни таъкидлайдиларки, КПСС Марказий Комитети билан иттифоқ ҳукуматининг қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришни кўпайтириш тўғрисидаги доимий ғамхўрлиги туфайли республика пиллачилари кейинги йилларда пилла етиштиришни анча кўпайтиришга, унинг сифатини яхшилашга эришдилар.

Умуман республикада пилла етиштириш юзасидан беш йилликнинг тўрт йили учун белгиланган план 112,5 процент бажарилди, топшириққа қўшимча равишда 8,6 минг тонна пилла тайёрланди.

Республикада мўл ҳосил етиштирувчи илғор хўжаликлар ва пиллачилар сафи йил сайин кенгайиб бормоқда. Фарғона область Охунбобоев районидаги «Оқ олтин» колхози 1969 йилда 1250 қути қурт уруғининг ҳар қутисидан 81,5 килограммдан, Самарқанд область, Нарпай районидаги Охунбобоев номли колхоз 99,6 килограммдан пилла олди. Бу хўжаликларда пиллачилик юксак даражада рентабелли бўлиб қолди. Республикада бундай хўжаликлар кўп.

Мўл ҳосил усталари — Хурмат Тешаева билан Олияхон Султонованинг издошлари — Охунбобоев районидаги Калинин номли колхоз звено бошлиғи Мукаррам Маткаримова, Москва район Киров номли колхоз звено бошлиғи Хонойим Қодирова, Нарпай районидаги Охунбобоев номли колхоздан Тошбиби Қаландарова ва бошқа кўпгина миришкорлар ҳар қути қурт уруғидан йил сайин 110-120 килограмм пилла олиб келмоқдалар.

Республикада қурт уруғи ишлаб чиқаришни яхшилаш соҳасида кейинги йилларда катта иш қилинди.

Пиллачиликнинг озуқа базаси мустаҳкамланди, тут кўчатлари етиштирувчи хўжаликлар кўпайтирилди, кўчат навлари яхшиланди.

Шу билан бирга бир қанча областлар, районлар ва хўжаликларда пилла етиштиришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш учун мавжуд резервлардан қониқарли фойдаланилмаётир.

1969 йилда 28 та район, шунингдек, Тошкент, Сирдарё, Хоразм областлари ва Қорақалпоғистон АССР пилла тайёрлаш планини бажармади.

Бир қанча районлар, айниқса Сирдарё области районлари, шунингдек Пастдарғом, Ғузор, Бойсун, Хўжайли, Шуманай, Қўнғирот ва Кегайли районлари бир неча йиллардан бери пилладан кам ҳосил олиб келмоқда. Шу районларнинг хўжаликларида пиллачиликдан жуда оз даромад олинмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети бир қанча областлар, районлар ва хўжаликларда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ана шу муҳим тармоғига дуруст эътибор берилмаётганлиги сабабли улар пиллачиликни ривожлантиришда орқада қолиб келмоқдалар, деб ҳисоблайдилар. Тут кўчатларининг маҳсулдорлигини ошириш, озуқа базасини кенгайтириш, мустаҳкамлаш ва тут баргидан рационал фойдаланиш, қурт боқиш агротехникасига риоя қилиш учун, пиллачиликдаги меҳнатни тўғри ташкил этиш ва ҳақ тўлаш учун хўжаликларнинг раҳбарларига етарли даражада талабчанлик қилинмаётир.

Кўп хўжаликларда пишиб етилмаган пиллани йиғиб олиш фактларига ҳали ҳам барҳам берилмаган, бу эса хом ашёнинг бузилишига, шу тариқа давлат манфаатларига ва хўжаликларнинг ўз манфаатларига катта зарар етказилишига олиб келмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республикада пиллачиликни жадал олиб бориш чоралари тўғрисида»ги 1964 йил 20 май қарори, жумладан пилла қуртини марказлашган тартибда боқишни кўпайтириш соҳасида белгиланган тадбирлар жойларда жуда қониқарсиз бажарилмоқда.

1969 йилда жами пилла қуртининг атиги 8 проценти жамоат биноларида боқилди. Янги очирилган қуртни марказлаштирилган тартибда боқишдан иборат прогрессив метод дуруст жорий этилмаётир.

1969 йилда Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши министрлиги, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги ва «Узглавводстрой» пиллачилик объектларидаги қурилиш-монтаж ишлари планларини бажармади. Пиллакашлик саноатининг қувватларини пилла етиштиришни кўпайтиришга мувофиқ равишда оширишни таъминлаш чораларини ўз вақтида кўрмаганлиги Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги ишидаги катта камчиликдир. Янги қувватларни ишга тушириш ва ишлаб турган корхоналарни реконструкция қилиш чоралари кўрилмаётир, пиллакашлик фабрикаларининг мавжуд имкониятларидан тўлиқ фойдаланилмаётир. Ана шу камчиликлар оқибатида хом ашёнинг катта қисми ўз вақтида қайта ишланмаётир, яхши сақланмаётир ва қимматли табиий сифатларидан маҳрум бўлиб қолаётир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети зўр мамнуният билан шуни таъкидлайдиларки, 1970 йил ҳосилидан бошлаб пилланинг харид нархи 30 процент оширилиши партия билан ҳукуматнинг пиллачиликни янада ривожлантириш тўғрисидаги, колхозчилар ва совхоз ишчиларининг моддий фаровонлигини ошириш ҳақидаги ғамхўрлигининг янги ифодаси, қимматли хом ашё етиштиришни кўпайтиришни рағбатлантирувчи қудратли омил бўлади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қабул қилган қарорида КПСС Марказий Комитети билан иттифоқ ҳукуматининг ғамхўрлигига жавобан келгуси беш йил ичида пиллачиликни янада юксалтиришни, пилла етиштиришни кескин кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилашни таъминлашни республика партия, совет ташкилотларининг, қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхозларнинг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблайдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети пилладан кам ҳосил олаётган ҳар бир район, колхоз ва совхозда пиллачиликнинг аҳволи қандай эканлигини қараб чиқишни, камчиликларни тугатиш, пилла ҳосилдорлигини ва ялпи ҳосилини кўпайтиришни таъминлаш ва уларни илғор хўжаликлар, районлар даражасига етказиб олиш учун зарур чораларни кўришни Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига, унинг жойлардаги органларига, область партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига ва область ижроия комитетларига топширдилар.

Озуқа базасини мустаҳкамлаш ва кенгайтиришга, агротехника савиясини оширишга, ялпи пилла ҳосилини кўпайтириш учун мавжуд резервларнинг ҳаммасидан фойдаланишга, хўжаликларда фан ва илғор тажриба муваффақиятларини кенг кўламда жорий этишга, пиллачиликдаги меҳнатни ташкил этишни ва унга ҳақ тўлашни яхшилашга, пилла етиштиришни кўпайтиришдан колхозчиларнинг ва совхоз ишчиларининг моддий манфаатдорлигини оширишга эътиборни кучайтириш зарур.

Пилла қурти боқиш учун жамоат биноларидан кўпроқ фойдаланиш, тутзорларни парвариш қилишни ташкил этиш, уларнинг маҳсулдорлигини ошириш ва тут баргидан рационал фойдаланиш керак.

Янги очирилган қурт уруғини марказлаштирилган тартибда боқишдан иборат прогрессив методни ишлаб чиқаришга кенгроқ жорий этиш, бу ишни тажрибали пиллачилар кучи билан ташкил қилиш лозим.

Тутзорларнинг камайиб кетишига йўл қўймаслик ва пиллачиликнинг озуқа базасини янада ривожлантириш мақсадида ҳар бир хўжаликда 1971-1975 йиллар учун тут кўчатларини қаторлаб ўтказиш планини тузиб чиқиб, тасдиқлаш зарур. Умуман, республикада 1971 йилда 20 миллион туп, 1972-75 йилларнинг ҳар бирида 30 миллион туп тут кўчати қаторлаб ўтказилиши лозим.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, унинг жойлардаги органлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ва район ижроия комитетлари колхоз ва совхозларни етарли миқдорда кўчат билан таъминлашлари ҳамда тутзорларни йириклаштириш юзасидан тасдиқланган планларга мувофиқ тут кўчатларини ташкилий равишда кўчириб ўтказишлари, бунда озуқа ресурсларининг ва пилла етиштиришнинг камайиб кетишига йўл қўймасликлари керак.

«Узгипрозем» институти 1971—1973 йиллар мобайнида республика колхоз ва совхозларида тут дарахтларини кўчириб ўтказиш планини батамом тузиб чиқиши керак.

Область партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети ва область ижроия комитетлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республикада пиллачиликни жадал олиб бориш чоралари тўғрисида»ги 1964 йил 20 май қарорининг пилла қурти уруғи етиштирувчи пиллачилик совхозлари ташкил этиш ҳақидаги қисмини бажаришлари лозим. Бир ой муддат ичида шу совхозлар учун ер майдонлари ажратиб бериш масалалари қараб чиқилсин. Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министрлиги 1971—1972 йиллар ичида пилла қурти уруғи етиштирувчи совхозлар қуриш учун лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаб берсин, 1971 йилдан бошлаб эса зарур капитал маблағ берилишини планларда кўзда тутсин.

Саноатнинг юқори сифатли хом ашёга бўлган катта эҳтиёжини қондирмоқ учун яқин йиллар ичида пиллачиликдаги навбатдаги насл алмашинувини амалга ошириш, пилланинг янги энг маҳсулдор, юқори сифатли ҳосил берувчи гибридларини боқишга батамом ўтиш керак.

Район партия комитетлари, район ижроия комитетлари ва қишлоқ хўжалик органлари янги гибридларни жорий этишни қурт боқиш агротехникаси юксак бўлган илғор хўжаликлардан бошлашлари ва қурт боқишни ташкил этиш ҳамда янги гибрид пилласидан мўл ҳосил олиш устидан қаттиқ контроль ўрнатишлари зарур. Юқори сифатли ипак махсулот олинадиган янги гибрид пилласини етиштиришдан колхоз ва совхозларни моддий манфаатдор қилмоқ учун хом ашё ва қуруқ пилланинг янги давлат стандарти (ГОСТ) лойиҳасини бир ой муддат ичида қараб чиқиб, уни СССР Министрлар Советининг давлат стандартлар комитети тасдиқига юбориш Ўзбекистон ССР Госпланига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига ва Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигига топширилди.

Синтетик материаллардан қуртхоналар, сунъий пиллахоналар, шунингдек пиллачиликни саноат усулида ташкил этиш учун зарур бўлган механизация воситалари ишлаб чиқаришни таъминлаш мақсадида Бутуниттифоқ «Гипропромсельстрой» лойиҳа институтининг Тошкент бўлимига, Ўрта Осиё пиллачилик илмий-тадқиқот институтига, «Сельэнергопроект» институтининг Ўрта Осиё бўлимига 1970 йил 1 октябрга қадар Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг буюртмасига биноан унификация қилинган кондиционерли йиғма ва осма қуртхоналар тайёрлаш чизмаларини ишлаб чиқиб, шу министрликка бериш топширилди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги 1970 йил 15 апрелгача бўлган муддат ичида лойиҳалаш топшириғини бериши ва лойиҳалаш ишларини пул билан таъминлаши, яқин кунлар ичида Бутуниттифоқ «Гипропромсельстрой» институтининг Тошкент бўлимига ва «Сельэнергопроект» институтининг Ўрта Осиё бўлимига мазкур қуртхоналар лойиҳасининг техника топшириқларини бериши керак.

«Узсельхозтехника» буюртмасига биноан давлат ва кенг кўламдаги хўжалик синови учун Ўзбекистон ССР Госплани 1971 йилнинг биринчи кварталида қуртхоналарнинг ҳар бир нусхасидан юздан комплект тайёрлаш топшириғини бериши лозим.

Колхозларга бўлинмас фондлардан қуртхоналар қуриш учун маблағ ажратиш тавсия этилди.

Пиллачиликдаги ишларни механизациялаш учун керакли ускуналарнинг намуна нусхаларини тайёрлаш ва оммавий ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун техника ҳужжатларини ишлаб чиқиш тўғрисидаги таклифларни бир ой муддат ичида Ўзбекистон ССР Министрлар Советига тақдим этиш Ўзбекистон ССР Госпланига, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига ва «Узсельхозтехника» бирлашмасига топширилди.

«Узсельхозтехника» бирлашмаси 1970 йил 1 майга қадар Ўрта Осиё пиллачилик илмий-тадқиқот институтининг буюртмасига биноан 5 ва 10 қути қурт уруғи боқиладиган қуртхоналарни кенг кўламда ишлаб чиқариш синовидан ўтказмоқ учун металл каркаслар тайёрлаб бериши керак.

Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги, Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши министрлиги, «Узглавводстрой» Каттақўрғон пилла қурти заводи, Андижон пилла уруғчилиги станцияси, Бухоро ва Қарши зотли пилла қурти совхозлари ва бошқа пиллачилик объектларидаги қурилиш монтаж ишларининг белгиланган ҳажми бажарилишини ва улар ўз муддатида ишга туширилишини таъминлашлари керак.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Узглавснаб»га, «Узсельхозтехника»бирлашмасига пилла қурти боқишга ўз вақтида тайёргарлик кўриш ва уни боқиш учун керакли қурилиш материаллари, анжомлар, ускуналар, ёқилғи, химикатлар ва шу сингарилар билан колхозларни, совхозларни ва пиллачилик системасини таъминлаш топширилди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги 1970—1971 йилларда пиллани дастлабки ишлайдиган янги базаларни зарур ҳажмда қуриб уларни энг яхши техника билан таъминлашга мажбур.

Хом ашё сифатини яхшилаш, брак ва иллатли пилла чиқишини кескин камайтириш чоралари кўрилиши, колхоз ва совхозларда юқори сифатли пиллахоналар тайёрлаш ташкил этилиши лозим.

Пилла етиштириш билан уни қайта ишлаш ўртасидаги номутаносибликни тугатиш мақсадида Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги билан Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги пиллакашлик фабрикалари қуриш ва реконструкция қилишни, шунингдек Марғилон ремонт-механика заводини реконструкция қилишни таъминлашга мажбурдирлар.

Шу фабрикаларни қуриш ва реконструкция қилиш учун керакли лойиҳа ҳужжатларини тайёрлаш 4-давлат лойиҳа институтига топширилди.

Республика халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилги плани лойиҳасида мазкур объектларни қуриш ва реконструкция қилишни кўзда тутиш Ўзбекистон ССР Госпланига топширилди.

* * *

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети шунга жуда аминдирларки, колхозчилар, совхозларнинг ишчилари пиллачилик мутахассислари, партия совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик органларининг ходимлари пиллачиликни ривожлантириш тўғрисида КПСС Марказий Комитети билан Иттифоқ ҳукуматининг янги ғамхўрлигидан руҳланиб, колхоз ва совхозларни янги мавсумга ҳар томонлама тайёрлашни таъминлайдилар, пилла қурти боқишни юксак агротехника даражасида ўтказадилар, пилладан мўл ҳосил олинишига эришадилар, олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли равишда бажарадилар ва юбилей йилини меҳнатда янги-янги муваффақиятлар билан нишонлайдилар.

ЎЗБЕК ТРАКТОРИ— ВАТАНГА ТУҲФАМИЗ

2 апрель куни Тошкент трактор заводи таваллуд топган кунини нишонлади: шу кун ушбу корхонанинг бош конвейеридан кўплаб ишлаб чиқариладиган «Т-28х4» маркали тракторнинг биринчиси тушди.

...Соат 18 дан 30 минут ўтди. Таниқли механизатор, Наманган область Поп районидаги Ленин номли колхоз ёшлар бригадасининг бошлиғи А. Эргашева асосий конвейердан 50 от кучига эга дастлабки пўлат баҳодирни олиб тушади. Трактор моторининг гувуллаши гулдурос қарсаклар остида эшитилмай ҳам қолади. Улкан цех гумбазлари остида «Бойкелин» кинофильмидан И. Дунаевскийнинг пўлат арғимоқлар, пўлат арғимоқлар марши оҳанглари янграйди. Шонли воқеа — ўзбек тракторининг бунёдга келишига бағишлаб чақирилган митингга йиғилган завод меҳнаткашлари ана шу қўшиққа жўр бўлиб кетишади.

Юбилей йилида Тошкент трактор заводи пахтакорларга 17.600 машина тайёрлаб беради. Ўзбек тракторининг қулай рессорали ўриндиғи бор. Рулига гидроусилитель қўйилганлигидан машинани «Волга» автомобили сингари енгилгина бошқариш мумкин.

В. Болговнинг ёшлар сменаси сериялаб чиқарилаётган тракторнинг биринчисини йиғиш шарафига муяссар бўлди. Завод ўзининг энг яхши слесарларини ана шу коллективга юборди. Уларнинг кўплари ҳали янги участкага ўтмасданоқ шахсий беш йиллик планларини барвақт бажариб қўйганликлари тўғрисида рапорт беришганди. Корхона ветеранларидан бири, коммунист Н. Волошинга пахта тракторини йиғувчи янги цехга раҳбарлик қилиш вазифаси топширилди. У токарнинг шогирдлигидан механика йиғув цехи бошлиғи даражасигача бўлган йўлни босиб ўтган. Цехга 1962 йилда заводда биринчи бўлиб коммунистик меҳнат коллективи деган фахрли унвон берилган эди.

Митинг қатнашчилари ўз нутқларида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига зарбдор меҳнат вахтасида турган машинасозларнинг фидокорона ишлари ҳақида, тракторсозларнинг мамлакат пахтакорлари олдидаги бурчи ҳамда Ўзбекистон тракторсозлиги тўнғич корхонасини ривожлантириш истиқболлари ҳақида гапиришди.

Митингда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов нутқ сўзлади. (ЎзТАГ).

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИ ХАЛҚАРО КИНОФЕСТИВАЛИ АРАФАСИДА

Ўзбекистонда янги халқаро учрашувга тайёргарлик бошланди. 15 сентябрдан 25 сентябргача республика пойтахтида Осиё ва Африка мамлакатларининг иккинчи Халқаро кинофестивали ўтказилади.

1 апрелда Тошкентда ана шу учрашувга бағишланган матбуот конференцияси бўлди. Фестивални ўтказувчи ташкилот комитетининг раиси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов журналистлар ҳузурида нутқ сўзлади. У айтдики, икки қитъадаги кино арбобларининг 1968 йилда Тошкентда ўтказилган биринчи учрашуви қандай мақсадларни кўзда тутган бўлса, бу фестиваль ҳам ана шундай мақсадларни кўзда тутади. Фестиваль миллий маданиятларни янада яқинлаштириш ва ўзаро бойитиш ишига, Совет Иттифоқи билан Осиё ва Африка мамлакатларидаги кинематография ходимларининг ижодий ҳамдўстлигини ривожлантиришга хизмат қилиши керак. «тинчлик, социал тараққиёт учун халқлар озодлиги ва мустақиллиги учун» шиори фестивалнинг шиоридир.

Республика Министрлар Совети Кинематография давлат комитетининг раиси А. П. Қаюмов фестивалнинг бош директоридир. Халқаро учрашувнинг матбуот маркази вужудга келтирилди. Ўзбекистон телеграф агентлигининг директори Ғ. Н. Нажимов матбуот марказининг ишига раҳбарлик қилади.

Фестивални ўтказиш учун республика пойтахтининг энг яхши кинотеатрлари ажратиб берилади.

[ЎзТАГ].

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, РСФСР Олий Совети Президиумида

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва РСФСР Олий Совети Президиуми Маркс билан Энгельс революцион таълимотини гениал давом эттирувчи, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ташкилотчиси, улуғ социал революция раҳбари ва жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг асосчиси, халқаро ишчилар синфининг, барча меҳнаткашларнинг йўлбошчиси ва устози Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини нишонлаш юзасидан 1970 йил 21 апрелда Москва шаҳрида, Кремлнинг Съездлар саройида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети ва Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси Олий Советининг қўшма тантанали мажлисини ўтказиш ҳақида қарор қабул қилдилар.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

АББОС БАКИРОВГА СССР ХАЛҚ АРТИСТИ ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Совет театр санъатини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун Й. Охунбобоев номли Андижон область давлат музикали драма ва комедия театрининг бош режиссери Аббос **Бакировга СССР халқ артисти** фахрий унвони берилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1970 йил, 1 апрель.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети атоқли ҳарбий арбоб, СССР Қуролли Кучларининг актив қурувчиларидан бири, машҳур совет саркардаси, КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат, СССР Олий Советининг депутати, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Совет Иттифоқи Маршали Семен Константинович ТИМОШЕНКО оғир касалликдан сўнг 1970 йил 31 мартда 76 ёшида вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдирадилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

ҒИЖДУВОН районининг пахтакорлари чигит экишни қисқа вақтда сифатли қилиб ўтказишга аҳд қилдилар. Энгельс номли колхоз бу соҳада пешқадамлик қиляпти. Суратларда: 1. (ўнгда) 120 гектарлик пахта майдонининг бригадири С. Мустақимов ва шунча майдонга 9 иш кунида чигит экиб бериш мажбуриятини олган универсалчи Ғ. Бозоров ўртоқлар. 2. Колхозда чигит экиш пайти.

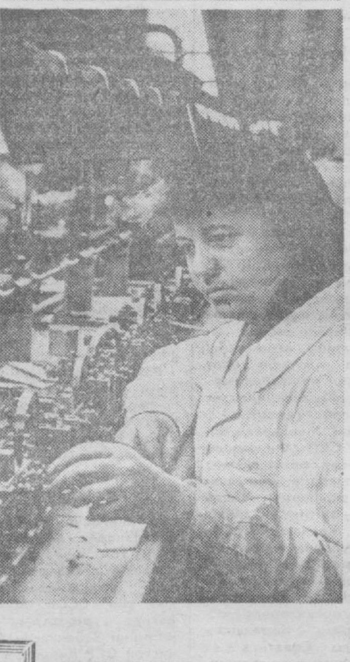

Суратларда: (юқоридан пастга). 1. Тошкент галантерея фабрикасининг пешқадам тикувчиси Салима Охунова. Бу серғайрат қиз доҳий юбилейи кунигача зиммасига олган топшириқни ўз ҳамкасблари орасида биринчи бўлиб бажарди. 2. Нуриддин Тўлаганов эса шу фабриканинг портфель ишлаб чиқариш цехида мастер бўлиб ишлайди. Унинг тадбиркорлик билан иш тутишидан кўпчилик миннатдор. 3. Ўзбекистон иссиққа чидамли ва қийин эрийдиган металлар комбинатининг фидокорларидан Валентина Голиченко социалистик мусобақа ғолибларидан.

Н. Глауберзон фотолари.

100

СОЦИАЛИСТИК ҚОНУНЧИЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

В. И. Лениннинг ғоявий-назарий меросига мансуб ғоят муҳим бир асар бор. Бу асарнинг қандай мақсадга йўналтирилганлиги унга «Советлар ҳокимиятининг навбатдаги вазифалари» деб ном берилганлигида ўзининг аниқ-равшан ифодасини топган.

Доҳий бундан ярим асрдан кўпроқ муқаддам ёзган бу мақолани ўқир экансиз, унинг башорат кучидан ҳайратланмаслигингиз мумкин эмас. Ўша вақтдаёқ В. И. Ленин ишчанликни, ташкил этиш ва бошқаришнинг янги методларини қунт билан жорий этишни, ички интизомни мустаҳкамлашни, ҳисобот ва контролни такомиллаштиришни, билимларни ошира боришни, фанни ривожлантиришни талаб қилди. Доҳийнинг бу кўрсатмалари бугунги кунда ҳам актуал аҳамиятга эгадир.

Совет давлат аппарати шундай янги, олий типдаги аппаратки, у халққа хизмат қилади ва унга бўйсунади. Совет давлат аппаратининг демократик хусусияти минг-минглаб кишилар ҳар куни совет муассасаларига ўз таклиф-мулоҳаза, илтимослари билан мурожаат қилаётганлигида тасдиқланмоқда. Бу муассасаларнинг ходимлари уларга чаққонлик билан жавоб беришлари, ўз олдиларидаги ҳар бир масалани ҳал этишлари керак.

В. И. Ленин конунларнинг ҳамма томонидан ва ҳамиша сўзсиз ва қатъият билан ижро этилиши зарурлигини доим ва муттасил уқтирар эди. Бу Коммунистик партия ва Совет давлати сиёсатини амалга оширишнинг энг муҳим усули деб таъкидлар эди.

Доҳий социалистик қонунчилик принципларини баён қилиб берар экан, қонунчилик билан маданийлик бир-бирига узвий боғлиқ эканлигини қайта-қайта таъкидлади. У социалистик маданиятни социалистик қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботларини мустаҳкамлашнинг энг зарур ва ҳал қилувчи шартларидан бири деб таърифлади.

Қонунчиликнинг юксак даражада бўлиши ҳуқуқ маданиятини шакллантириш ва ривожлантиришга ёрдам беради. Ҳуқуқ маданияти ўз навбатида социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботларини мустаҳкамлашга катта таъсир ўтказади.

Жиноятларнинг олдини олиш учун ҳормай-толмай кураш олиб борилаётган ҳозирги вақтда кишиларнинг ҳуқуқ маданиятини ошириш, социалистик демократияни оғишмай ривожлантириш зарурлиги жуда катта куч билан намоён бўлмоқда ва кенг омманинг давлат ташкилотларининг турли соҳалари ишида қатнашиши меҳнаткашлардан совет қонунлари талабларини билишни ва унга оғишмай риоя қилишни талаб қилади, социалистик қонунчиликка амал қилишни кузатиб, контроль қилиб боришда меҳнаткашларнинг кенг иштирок қилиши ҳам ҳуқуқ маданиятини қарор топтирмай амалга оширилиши мумкин эмас.

«Идора қилиш учун, — деган эди В. И. Ленин, — ишни билиш ва энг яхши маъмуриятчи бўлиш керак». Бироқ, маъмуриятчи бўлиш маъмуриятчилик қилиш, қонунни назар-писанд қилмаслик, одамларга қўпол муомала қилишга йўл қўйиш деган гап эмас. Хизматда қатъий талабчанлик ва интизом ўзингга итоат қилувчи хизматчи ва ҳузурингга келувчининг шахсига ҳурмат-эҳтиром билан муносабатда бўлиш билан бирга қўшилиши керак.

Қонунларга риоя қилиш ва уларни бажариш СССР ҳар бир гражданинининг бурчи эканлиги Конституцияда белгилаб қўйилган. Совет қонунидан четга чиқиш ҳуқуқи ҳеч кимга берилган эмас. В. И. Лениннинг ўзи қонунга чуқур ҳурмат билан қарар, бошқалардан ҳам шуни талаб қиларди. 1919 йилнинг мартида Халқ Комиссарлари Советининг секретари ишга янги ходим — ходимлардан бирининг қариндошини қабул қилишни илтимос қилиб, В. И. Ленинга мурожаат қилган ва бу хусусда: қонунни четлаб ўтиб бўлмасмикин (совет муассасаларида қариндош-уруғларнинг биргаликда хизмат қилишига йўл қўйиш мумкин эмаслиги тўғрисидаги қонун), деб ёзган эди. Владимир Ильич қуйидагича жавоб берган: «Декретларни четлаб ўтиб бўлмайди: биргина шундай таклифнинг ўзи учун судга бериш керак».

В. И. Ленин «...бутун федерация учун белгиланган ягона қонунларга мутлақо риоя қилиш...», «Совет ҳокимиятининг қонун ва йўлйўриқларини муқаддас билиб риоя қилиш ва уларнинг ҳамма томонидан бажарилишини кузатиб бориш», керак деб талаб қилди.

Социалистик қонунчиликнинг моҳияти — ҳамма томонидан ва ҳамма жойда қонунларга мутлақо ва оғишмай риоя қилиниши ва бажарилиши. Коммунистик партия ва Совет давлати уларнинг ҳамма томонидан ва доим бажарилишини таъминлашдан иборатдир.

Ҳуқуқ маданиятини ошириш давлат ва хўжалик аппарати пухта ишлашини таъминлашнинг муҳим шартидир. Шу сабабли қонунчиликни ҳар қандай бузилишининг — улар ким томонидан содир бўлишидан қатъи назар, қатъиян олдини олиш зарур. Аниқланишича, мансабдор шахслар қонунчиликни бузаётганлигини кўрсатувчи кўпгина ҳолларга сабаб шундаки, уларнинг ҳуқуқ маданияти паст, ё бўлмаса қонунларни билишмайди, уларга ҳурмат билан қарашмайди.

Мансабдор шахс кўпинча қонун талабларини билса ҳам, шунга қарамай, унга амал қилмайди, чунки қонунни билиши ҳали унинг эътиқодига айланган эмас. Чунончи, касаба союз фабрика, завод маҳаллий комитетлари ҳуқуқлари тўғрисидаги низомнинг 10-моддаси кўпинча бузилиб туради. Ушбу Низом қабул қилингандан бери орадан кўп вақт ўтди ва корхоналарнинг раҳбарлари ходимнинг фабрика, завод маҳаллий комитети розилигини олмасдан маъмурият ишдан бўшата олмаслигини ҳозир билмайди деб айтиб бўлмайди. Шунга қарамай, Низомнинг бу моддасини бузиш ҳолларига йўл қўйиляпти.

Бунга сабаб шуки, мансабдор шахслар расмиятчиликка боришади, қонун талабларига ҳурмат билан қарашмайди, топширилган иш учун жавобгарликни ҳис этишмайди. Расмиятчилик қонунни, унинг асил моҳиятини бузиш демак, уни кўр-кўрона жорий этиш демакдир. Ана шу ва бошқа бир қанча қонун бузишларга: меҳнатга нотўғри ҳақ тўлаш, иш ҳақидан ғайри-қонуний ушлаб қолиш, ҳомиладор аёлларни ишдан бўшатиш ва шу кабилар раҳбарларнинг ҳуқуқ маданияти етишмаслигидандир.

Янгийўл шаҳридаги 896-қурилиш бошқармасида шу йил 10 мартда Шипикова ишдан бўшатилган, ваҳолонки 11 мартда у ҳомиладорлиги сабабли отпускага чиқарилиши керак эди. Шу Янгийўл шаҳар қурилиш банки бошқарувчиси штатни қисқартириш баҳонаси билан, касаба союз маҳаллий комитетининг розилигини олмай туриб, Р. Усмонови 1969 йил 8 июлда ишдан бўшатиб юборган.

Қишлоқ хўжалигида техника хавфсизлиги қоидаларига қандай риоя қилинаётганлиги тўғрисида ҳам индамай ўтолмаймиз. Қишлоқ хўжалигида тракторлар ва кўрак чувиш машиналарида ишлаган вақтда баъзан бахтсиз ҳодисалар рўй беряпти. Бундай ҳодисаларга трактор ҳайдаш ҳуқуқи олганлиги тўғрисида гувоҳномаси бўлмаган кишилар ишга қўйилаётганлиги, техника хавфсизлигига амал қилинмагани сабаб бўляпти.

Яна бир афсусланарли нарса шундаки, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари фаолиятида ҳамон ғайри-қонуний қарорлар қабул қилиш ҳоллари учрайди. Бунга эса қонунларни билмаслик, бирон орган, ё бўлмаса мансабдор шахс қандай доирада ва қайси масалалар юзасидан қарор қабул қилиш ҳуқуқига эга эканлигини тушунмаслик сабаб бўляпти.

Марғилон шаҳар ижроия комитети «Шарқ» маиший хизмат кўрсатиш комбинати ишлаб чиқариш-молиявий фаолияти натижалари юзасидан чиқарган 88-қарори билан корхоналар даромадини ўзлаштиришга йўл қўйган ходимларни маъмурий тартибда муҳокама қилишни шаҳар маиший хизмат комбинати директорига топширган. Бундай қарор қонунга хилофдир, чунки, корхоналарнинг даромадларини ўзлаштириб олиш давлат маблағларини ўғирлаш ва талон-торож қилишдан бошқа бир нарса эмас шу сабабли у жиноят бўлиб, жиноий тартибда қонун билан жазоланади.

Коммунизм қуриш даврида социалистик жамиятнинг барча аъзоларидан қаттиқ интизом ва уюшқоқлик, уларнинг ҳуқуқ-тартиботига оғишмай қатъий риоя этишлари талаб қилинади.

Қонунчиликка қатъий риоя қилиш партиямиз доимий ғамхўрлик қилаётган масаладир. Бинобарин, ягона қонунчилик ҳақида В. И. Ленин илгари сурган принциплар совет давлат тузумининг энг муҳим асосларидан бири бўлиб қолаверади. Партия социалистик қонунчиликка қаттиқ риоя қилиш, ҳуқуқ тартиботини ҳар қандай бузишларни бартараф этиш, жиноятчиликни тугатиш, жиноятчиликни келтириб чиқарувчи ҳамма сабабларни йўқотиш вазифасини қўймоқда. Мамлакатимизда ленинча қонунчиликни таъминлаш ва мустаҳкамлашда КПССнинг роли тобора ўсиб бораётганлиги бу улуғ тарихий вазифани амалга оширишнинг гаровидир.

Қ. РЎЗМЕТОВ,
Ўзбекистон ССР прокурори, 2-даражали давлат юстиция маслаҳатчиси.

ХАРАЖАТ КАМ-У, МАҲСУЛОТ КЎП БЎЛСИН

ДАРОМАД КЎПАЯДИ

Яқинда бир группа тошкентлик тўқимачилар Ивановога бордик. Фурманов номли 2-йигирув-тўқув фабрикасида бўлдик. Корхона Иттифоқимиздаги тўқимачилик фабрикалари орасида биринчи бўлиб Шчекино химия комбинати иш тажрибасини қўллаган. 1968 йилдан амалга ошрила бошлаган тажриба самараси, мана мен деб турибди. Ҳар бир кўрсаткич, ҳар бир рақамда унинг ифодаси.

Ивановоликлар ҳузурида бўлар эканмиз, ўзимизда орттирилган қимматли тажрибани ўртоқлашиш билан бирга уларнинг ўрганса арзигулик кўплаб намунали ишларини дилимизга тугиб қайтдик. Йўл-йўлакай ишлаб чиқаришга татбиқ этилса корхонамиз неча-неча ўн минг сўмлаб даромад қилиши мумкинлигини хомчўт қилдик.

Фурманов номли фабрика коллективи Шчекино химиклари тажрибасини қўллашга пухта ҳозирлик кўришган. Сўнгра ички резервларни қидириб топиш, илғор иш тажрибаси ва усулларини оммалаштириш, ижобий янгиликларга алоҳида эътибор бериш юзасидан тадбирлар белгиланган. Айниқса, ип узилишини камайтириш, кичик механизация воситаларини жорий этишга жиддий муносабатда бўлинди. Қисқаси, икки йил ичида 168 та янги машина ва станоклар ўрнатилди. 1560 та технологик ускуна такомиллаштирилди, 5 та участкада хом маҳсулот ва калавани ташиш механизациялаштирилди. 7 та ҳаво янгилаб берадиган камера қурилди, 10 таси реконструкция қилинди ва ҳоказо.

Шчекино комбинати тажрибасини қўллаш туфайли эришилган натижалар кишининг ҳавасини келтиради. Ишлаб чиқаришни пухта ташкил этиш ҳисобига ип йигиришда узилиш ҳар минг урчуқ ҳисобига 130 тадан 110 тага камайди. Тўқимачиликда газмолнинг ҳар метри ҳисобига узилиш 0,23 дан 0,129 га тушди. Ивановоликлар эришилган ютуқлар билан чекланиб қолишни хаёлларига келтиришаётгани йўқ. Улар ип йигираётганда узилишни ҳар минг урчуқ ҳисобига 85 га, тўқимачиликда ҳар метр ҳисобига 0,1 га камайтиришни мўлжаллашяпти.

Ҳозир тўқимачи бажарадиган иш анча кўпайди. Янги тажриба қўллангунча йигирувчилар «ПУ-66-5М» маркали машиналарда ўрта ҳисоб билан 1008 та урчуққа хизмат қилган бўлса шу кунларда унинг миқдори 1344-1680 ўртасида бўляпти.

Ивановоликларнинг Шчекино химикларидан ўрганиб қилган самарали ишлари таҳлилини истаганча давом эттириш мумкин. Мен уларнинг энг эътиборимизни тортган янгиликлари ва биз ўзлаштиришни мўлжаллаётган тажрибаларига алоҳида тўхталмоқчи эдим. Тажрибалардан бири тайёр калавани кассета—контейнер усулида йиғиб олиш ва найчаларни машина урчуқларига группа ҳолида жойлаштиришдир. Тадбир съёмкачилар меҳнати унумдорлигини 30 процент оширган. Ишчилар одатдагидан кўпроқ иш бажара бошлашган. Уни ўрганаётган вақтимиздаёқ бу масала бизнинг комбинатимиз учун жуда зарурлигини айтдик. Фурманов номли фабрика раҳбарлари билан маслаҳатлашдик. Бош инженеримиз В. Зиков ҳам Ивановога бориб келди. Улар илтимосимизни инобатга олишди. Шу йилнинг ўзида калаваларни йиғиштириб олиш учун дастлабки мосламани тайёрлаб берадиган бўлишди.

Комбинатимизда тўқувчиларнинг қўнимсизлиги бизни доимо ташвишга солади. Ишнинг бу участкасида одам етишмайди. Комбинатимизда 350 та тўқувчи бўлса, шуларнинг ярми йил сайин янгиланади десам муболаға қилмаган бўламан. Тўқувчилик ҳам осон касб эмас. Ишчи ҳар сменада минг марта эгилиши, урчуқлардан кўз-қулоқ бўлиб туриш учун тўхтовсиз юриб туриши керак. Касбдошларимиз бу ишни енгиллаштириш йўлини топишган. Тўқувчи кўчма стулда ўтириб ишлайди. Жоннинг ҳузури. Эгилмайди, тугмачани босиб истаган урчуқнинг олдига етиб боради. Ўз устахонамизда бундай кўчма стулларнинг дастлабки намуналарини тайёрлашга ҳозирлик кўряпмиз. Тадбир амалга ошса, тўқувчи ишдан чарчамайди, иш унумдорлиги ўрта ҳисобда 10 процентга ошади.

Тўқимачилик корхоналарида энг серташвиш, серчиқим ишлардан бири газмолга гул босилаётганда унинг остига қўйилган қопламани янгилаб туришдир. Қоплама материал смена сайин алмаштирилиши керак. Қанча материал чиқитга чиқади, сифати бузилади. Ишчиларнинг қанча вақти бекорга кетади. Қопламани чармга ўхшаш материал билан алмаштириш қимматли иш вақтининг бекорга сарфланишига чек қўяди.

Комбинатимиз ишбай ҳақ тўлашга ўтганига анча бўлди. Лекин баъзи майда бўлимларни унга ўтказиш ҳақида қайғурмаган эдик. Ивановоликлар 1967 йилдан 1970 йилга қадар меҳнат унумдорлигини 21,9 процент кўпайтиришган. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилишнинг 9,5 процент ортишига эришганлар. Жами 616 киши бошқа зарур юмушларда фойдаланила бошланган. Ишчиларнинг маоши ошганига қарамай корхона маош фондидан 838 минг сўм иқтисод қилган.

Намунали кўрсаткичларга эришиш учун ташкилотчилик ишларини пухта олиб боришимиз, бутун хўжаликка ишнинг кўзини билиб раҳбарлик қилишимиз керак. Кам одам ишлатиб, кўп маҳсулот етиштириш тажрибаси ишчи кучи етишмаётган комбинатимизга ёрқин истиқболлар очиб беради. Тўқимачиларнинг маоши кўпаяди. Шуни эътиборда тутиб комбинатимизда обдон маслаҳатлашдик. Ҳисобимизга кўра 1975 йилгача меҳнат унумдорлигини 10 процент ошириш, ишчиларнинг кўп ишлашлари ҳисобига 400 кишидан бошқа юмушларда фойдаланиш имконияти бор. Бу ишларнинг самарадорлиги ўн минглаб сўм билан ўлчанади. Ҳозир ана шу имкониятларимизни ишга солиш учун ҳаракатдамиз.

А. ПИВКИНА,
Тошкент тўқимачилик комбинати бош инженерининг ўринбосари.

ГАЗЕТА САҲИФАЛАРИДА

ЛЕНИННИ ЖАҲОН КУЙЛАЙДИ

Инсониятга инсондек яшаш йўлини кўрсатиб, кишиликнинг асрий орзусини ҳаётий ҳақиқатга айлантирган Владимир Ильич Лениннинг муборак номи ер куррасидаги барча халқларнинг қалбидан, дилидан ва тилидан мангуликка жой олган.

«Тошкент ҳақиқати» газетасида «Улуғ доҳийни жаҳон куйлайди» умумий сарлавҳаси остида берилган материалларда ер юзи халқларининг В. И. Ленинга бўлган чексиз меҳру муҳаббатлари ҳикоя қилинган. Унда Чили шоири Пабло Неруданинг, румин шоири Дан Дешлиу, ГДРлик Иоганнес Р. Бехер, дунган шоири Ясир Шиваза, ҳинд шоири Суканта Бхаттачария ва бошқа чет эл шоирларининг Ильичга бағишланган шеърлари берилган. Шу билан бир қаторда Мартин Андерсен — Нексе, Альберт Рис Вильямс, Герберт Уэльс, Ромэн Роллан, Жак Дюкло, Раҳмат Карим Захария каби улкан адиб ва жамоат арбобларининг Ильич ҳақидаги самимий фикрлари баён қилинган.

В. И. Лениннинг муборак юз йиллик юбилейига газета бағишлаган махсус сон мазмунли ва қизиқарли чиққан.

ИЗДОШЛАР

Марғилон шаҳридаги ипак комбинатининг тайёрлов корхонасида бўлдик. Шонли сана шарафига бошланган социалистик мусобақа қизғин давом эттирилаётир. Ҳар бир ишчи, инженер-техник ходим Бекобод металлургларининг ташаббусига қўшилиб, зиммасига қўшимча мажбурият олиб ишламоқда.

Тайёрлов корхонаси коллективи юбилей йилининг дастлабки декадаларида ҳам ажойиб ташаббус издошларига хос меҳнат қилмоқдалар. Улар январь ойи планини ҳам ошириб адо этишди. Бу жиҳатдан айниқса Н. Бобоева, Н. Обидов, Ш. Суфянов, О. Жўрабоев каби ишчиларнинг меҳнати диққатга сазовор. Улар юбилей йили иш топшириқларини ками билан муддатидан 2 ой олдин бажариш ҳаракатида.

У. АЛИЕВ.

Ленин чақириғи коммунистлари

ҚИЗИЛ ЛЕНТАЛАР

Ёмғир кечга яқин тинди. Фурсатдан фойдаланган Ҳамрохўжа йигитларни бир жойга жамлади. У энди кўнглига тугиб қўйган гапни айтмоқчи бўлган эдики, маҳалла имоми кириб қолди. Ҳамрохўжа саросимага тушмади, гапни бошқа мавзуга бурди:

— Маҳалла, эл-юрт ободонлиги йўлида қилинадиган ҳар бир иш; кўприк қуришми, ариқ тозалашми, йўлларни тузатишми, буларнинг ҳаммаси кишилар дилини равшан қилади...

— Нима деяпти у?

— Гузардаги ҳовузни тозалайлик, деяпти, — ётиғича жавоб қилди Худоёр ёнида серрайиб турган имомга.

— Ҳмм, савоб иш, — пичирлади у, кейин, — хўш, мен кетдим, — дея жуфтагини ростлади.

Худоёрнинг кўнгли алланечук бўлиб кетди. Афтидан маҳалла имоми зудлик билан миршабларни етаклаб келмоқчидай туюлди. Худоёр қўл кўтарди. Ҳамрохўжа бунга жавобан: «Тушунарли» деган ишора билан жавоб қилди. Кейин у дарҳол мақсадга кўчди:

— Маҳалла ободонлигидан ҳам зарурроқ топшириқ бор. Ҳозирдан шаҳардаги дарвозалар пештоқига, Лоша, Отбозор қишлоқларидаги томларнинг устига қизил лента боғланган ёғочларни қоқишимиз лозим.

— Бу нимаси? Кимдир луқма ташлади.

— Тушунмаган ўртоқларга эслатма. Эртага ўртоқ Фрунзе қўшинлари, қизил аскарлар ҳужумга ўтади. Лента боғланган ҳовли, хонадон эгалари Ленинни ёқлаган, Фрунзени қўллаб-қувватлаган бўлади. Буни одамларга тушунтириш ва ташкил этиш сиз билан бизнинг вазифамиз...

Ҳамрохўжанинг ҳаёти бошқа косиблар, камбағаллар ҳаётидан фарқ қилмасди. У олти ёшида отадан етим қолди. Бечора она яримта нон топса, бир бурдасини ўғлига берди. Тирикчилик кун сайин оғирлашиб борарди. Ёш Ҳамрохўжа бойлар ҳовлисида сув ташиб, оч-яланғоч кун кечирди. Октябрь қуёши балқиганда, Ҳамрохўжа 21 ёшда эди. Мазлум Бухорода ҳаёт ғоят мураккаб, воқеалар чалкаш. Суяги меҳнатда қотган Ҳамрохўжа янги ҳаётга катта меҳр-муҳаббат билан қаради. Амирнинг қонли зулмига қарши чиқишлар, революцион ҳаракатларда фаол қатнашди.

Халқимизда, бир шингил узум бутун боғнинг қанақалигини айтиб туради, деган ҳикматли гап бор. Бир инсон тақдири ҳам ўша юртнинг тақдиридан нишона беради. Ҳамрохўжа Олимов тақдирида ўша қутлуғ, табаррук, пурвиқор инқилоб тонги шуъласининг акси бор. Бухоронинг Шояхши даҳаси (ҳозирги Трактор маҳалласи)да бир гуруҳ йигитларни тўплаб, амирлик истибдодига қарши ҳаракатларни илк марта уюштирганлардан бири Ҳамрохўжа эди. У Межид Нодиров, Абдуқодир Муқимов, Худоёр Раҳимбердиев сингари олов қалб соҳибларини Октябрь инқилобини қучоқ очиб қаршилашга ундади.

— Кечагидай эсимда,— деб ёзади ўз хотираларида Ҳамрохўжа Олимов,— биз Коғон коммунистлари таъсирида бир талай ишларни қилдик. 1920 йил 30 августдан 2 сентябргача Лоша, Ширбудин, Отбозор қишлоқларида деҳқонларнинг уйларига кириб, ҳар бир хонадон дарвозасига, томининг кўринарли жойига қизил лентали таёқчалар ўрнатдик. Тўрт кунда беш йигит 300 дан ортиқ камбағаллар ҳовлисида бўлдик...

Амир талвасага тушиб қолди. Маҳаллада отишма авжига чиқди. Кейин Регистон томондан қизил аскарларнинг: «Ур-ра!»си эшитилди. Ҳамрохўжада аллақандай куч, ғойибона ғурур пайдо бўлди. У Шояхши гузарига биринчи бўлиб Қизил Байроқ тикди.

...Орадан кўп ўтмай, Москвадан нохуш хабар келди. Матбуот саҳифаларида мамлакатимизнинг турли округлари, ўлкаларида ўтказилаётган партия йиғилишлари қатнашчиларининг доҳий В. И. Ленин номига йўллаган хат ва телеграммалари босила бошланди. Масалан, XII Бутунтуркистон Советлар съезди ва тўртинчи Хоразм (Советлар) қурултойи қатнашчилари телеграммаларида: **«Сизнинг тезда батамом соғайиб кетишингизни чин қалбдан тилаймиз»**, дейилганди.

Иккинчи бир телеграммада:

Москва, Кремль, Ленинга

Ишчи, батрак, деҳқон Қизил аскар депутатларининг ўн иккинчи Бутунтуркистон съезди Сизга ва Сиз орқали ишчи ва деҳқонларнинг доимий йўлбошчиси Коммунистик партияга оташин саломини йўллайди ва сизнинг тезда соғайиб кетишингизни тилайди.

Яшасин жаҳон социал революцияси ва унинг доҳийси Ленин.

Съезд президиуми

1924 йил 1 январь

Ҳамрохўжа доҳий Владимир Ильич Лениннинг соғлиғи билан боғлиқ бўлган ҳужжатларни доим кузатиб, ўқиб бутун мамлакат билан ҳамнафас қайғуриб борди. Афсуски, мудҳиш ўлим жаҳон пролетариатининг доҳийси, буюк сиймо В. И. Ленинни олиб кетди...

Ҳамрохўжа оташин чақириқлардан руҳланиб, 1924 йили Ленин партияси сафига кирди. Ўз малакасини, билимини, маҳоратини оширди. Коммунистик қурилишнинг актив қатнашчиси, моҳир ташкилотчи ва ташвиқотчи сифатида бутун воҳада танилди...

1928—1931 йилларда камбағаллар комитетининг раиси, эски Бухоро Совети округ контроль комиссиясининг аъзоси сифатида актив фаолият кўрсатди. Кейинчалик партия йўлланмаси билан Галаосиё қишлоғида коллектив хўжаликлар тузиш, қишлоқ деҳқонлари ўртасида оммавий-сиёсий ишларни уюштиришда қатнашди. Партия ҳаётида зўр ташкилотчи-ташвиқотчилик кўрсатди. Сўнгра 1938 — 1940 йилларда Шофиркон районидаги Карл Маркс номли колхоз партия ташкилотининг секретари бўлиб ишлади.

Улуғ Ватан уруши бошланди. 1941 йилдан эътиборан у Бухоро шаҳар ўт ўчириш командасида командир бошлиғининг ўринбосари бўлиб хизмат қилди. Ҳамрохўжа қаерда, қандай вазифада ишламасин, коммунистга хос ғайрат-жасорат кўрсатди. Меҳнаткашларнинг катта ишончи, обрўйини қозонган Ҳамрохўжа Олимов бир неча марта ҳукумат ордени ва медаллари билан тақдирланди.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ТУРЛИ КАСБ ЭГАЛАРИ

ВОДИЙ МАФТУНИ

1930 йил. Фарғонада биринчи олий ўқув юрти — педагогика институти ташкил этилган кезлар. Бу ерга ишлаш учун рус зиёлилари қаторида Москвадан ёш олим Николай Иванович Леонов ҳам келган эди. Мана қирқ йилдирки. У бу ерда ўқитувчи кадрлар тайёрлашга ўз ҳиссасини қўшиб келаётир. Унинг кўп сонли шогирдларини Фарғона водийсида ва ундан ташқарида ҳам учратиш мумкин.

Николай Ивановичнинг тарих, география ва ўлкашуносликка оид асарлари кўпгина китобхонларга манзур бўлган. Олим ўзининг асосий фаолиятини қитъаларнинг горизонталь қўшилиши, Туран текислиги дарё тармоқлари, Орол денгизининг пайдо бўлиши, Ўзбекистон, умуман. Ўрта Осиёга тааллуқли бўлган тарих-география проблемаларини ўрганишга қаратган.

Улуғ ўзбек мунажжими Улуғбек, ажойиб рус географлари ва саёҳатчилари П. П. Семёнов-Тянь-Шанский, Н. А. Северцов, А. П. Федченко, А. Ф. Миддендорфлар ҳақида ёзилган очерклар профессор Николай Ивановичь Леоновнинг қаламига мансубдир.

Тиниб-тинчимас олимни кутубхонада, архивда, йўлда, студентлар даврасида учратиш мумкин. Уни ҳечким етмиш ёшга кирган, деб ўйламайди. Фарғона водийси бўйлаб саёҳат қилади. Николай Иванович ўз куч ва билимини ўлкани ўрганишга бағишлаган.

Р. ЮГАЙ,
география фанлари кандидати.

*

Олмалиқ мис эритиш заводининг меҳнатсевар ишчи, инженер-техник ходимлари доҳий юбилейига муносиб армуғон ҳозирлаш мақсадида маҳсулот ишлаб чиқариш суръатини кундан-кун авж олдирмоқдалар. Корхонанинг мис эритиш печи ишчиси Н. Рикалин завод ишга туширилганидан буён шу ерда фидокорона меҳнат қилаётир. Суратда: Н. Рикалин.

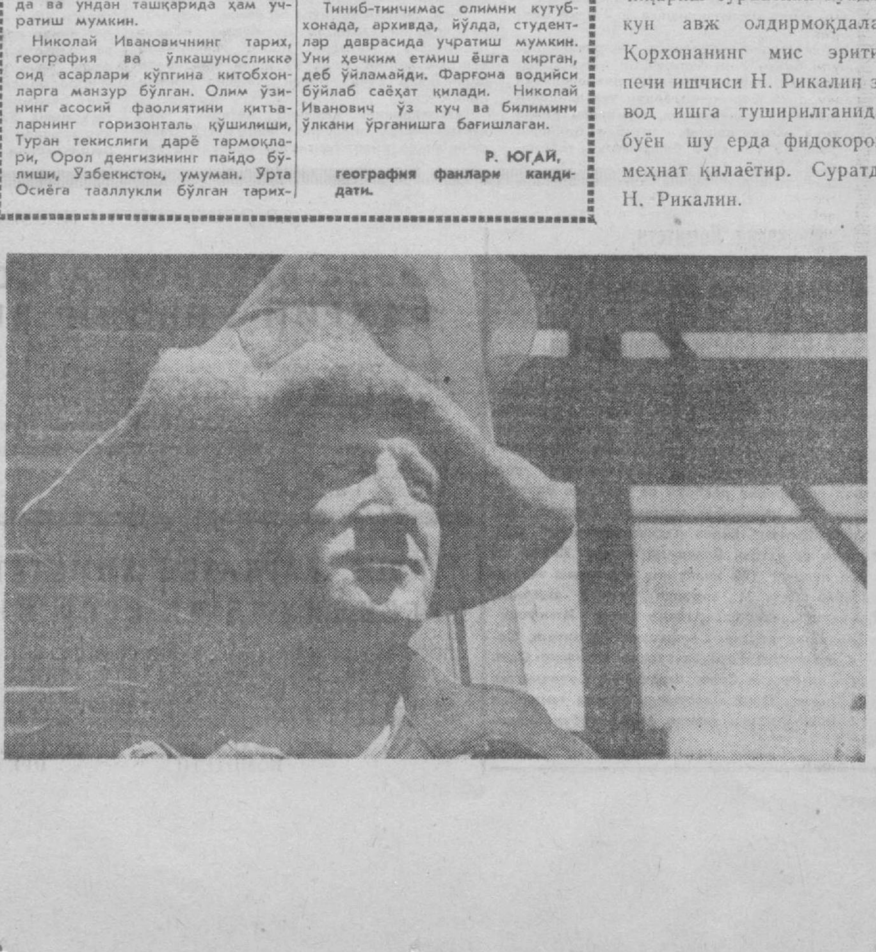

Ёзувчининг 70 ёшга тўлиши муносабати билан

М. И. ШЕВЕРДИН

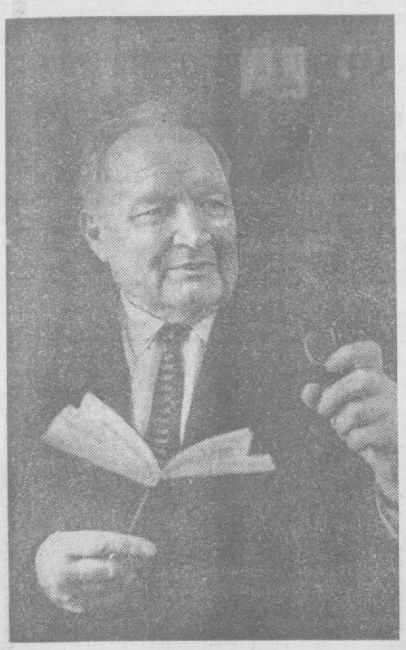

ҲАЁТ ЙЎЛИ

Бўлғуси ёзувчи Туркистонда ишлаган дастлабки врачлардан И. П. Шевердин оиласида Оҳангарон яқинидаги Тилов қишлоғида дунёга келди.

Ёш Шевердин Самарқандда таҳсил кўрди. У революциянинг биринчи кунларидаёқ совет идораларида ишлаб, Самарқанд шаҳрида, унинг атрофидаги қишлоқларда ва Қизилқумда Совет ҳокимиятини ўрнатишда қатнашди. Ўша вақтларда у турли жамоат ва хўжалик тадбирларини ўтказишда вакил бўлди.

Ўрта Осиёда гражданлар уруши, босмачиларга ва чет эл интервентларига қарши кураш шароитида М. И. Шевердин бир қанча масъул вазифаларни бажарди, хусусан Шарқий Бухоро ва Помир, Қизилқум ва Қорақум ҳамда Амударё этакларида Совет ҳокимиятини ўрнатишда, Туркманистонда сув ресурсларини ўрганиш экспедицияларида қатнашди.

1923 йилдан М. И. Шевердин большевистик матбуотга ишга ўтди. У маҳаллий матбуот органида мухбир, «Правда Востока» газетасида ахборот бўлими ва қишлоқ хўжалик бўлими мудири, «Правда» газетасининг Ўрта Осиё бўйича мухбири вазифаларида ишлади. Шу вақтда у «Бир ҳафта», «Ўрта Осиё матбуот бюллетени» каби нашрларда ҳам қатнашди.

Газеталарда ишлаб, Ўрта Осиёнинг кўпчилик шаҳар ва қишлоқларига сафар қилиш М. И. Шевердинга катта ҳаёт материалини тўплашга имкон берди. У 1920 йилларнинг ўртасидан ажойиб совет меҳнаткашлари—деҳқонлар, беш йиллик қурилишлари қаҳрамонлари ҳақида бадиий очерклар, ҳикоялар ёза бошлади.

Улуғ Ватан уруши йилларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида пропаганда ва агитация бўлими мудирининг ўринбосари бўлиб ишлади. Худди шу вақтда у дастлабки романларини ёзди.

1950 йили М. И. Шевердин Ўзбекистон Ёзувчилар союзи раисининг ўринбосари қилиб сайланди.

М. И. Шевердин ўша йиллари Ўрта Осиё халқлари эртакларини қайта ишлаб нашр эттирди. У Насриддин Афанди латифаларини, қорақалпоқ халқ эртакларини таҳрир қилди.

Адиб СССР ёзувчиларининг иккинчи, учинчи, тўртинчи, бешинчи съездларида қатнашди. Ҳукуматимиз М. И. Шевердиннинг хизматларини юксак тақдирлади. У Меҳнат Қизил байроқ ордени, икки марта «Ҳурмат белгиси» ордени, «Шавкатли меҳнати учун» ва бошқа медаллар, кўпгина Фахрий ёрлиқлар билан мукофотланган.

● ●

МАЛИКА

(«РЕСПУБЛИКА ЎТ ИЧИДА» РОМАНИДАН ПАРЧА).

Унинг нам лаблари титрар, энг яқин кишилари ҳам нима деяётганини тушунишмасди. Бироқ, унга нима кераклигини ўзи яхши биларди.

У жуда ғалати ғудирлар, пичирлар, ниманидир сўрарди. Икки кундан бери аҳвол шу. Ниҳоят, тушунишди.

— Отам, ҳазрати эшон, — деди чолнинг ўғли ийманиб, — ҳалиги... мохов қизни... Маликани олиб келишни буюряптилар...

Чўянтепа қишлоғининг оқсоқоллари ўйга толишди, узоқ, жуда кўп ўйлашди. Улар ҳазрати эшоннинг сўзларини ақл тарозисига солиб кўришар, унинг буйруғидан азият чекишарди. Улар оёқ-қўлини қимирлатишга ҳоли йўқ, ўзини билмай ётган хаста ҳазрати эшондан ҳамон қўрқишарди. Чўянтепанинг ҳазрати эшони Зуҳур ўз муридларига қаттиққўл эди. Унинг қамчинидан тушган излар елкалардан йиллаб ўчмасди. Биргина бармоғининг ишораси билан одамлар бутунлай йўқолиб кетар, уларни сўрашга ҳеч ким ботинолмасди ҳам.

Қизни суяб олиб киришди. Унинг ўзи юролмасди. Қиз юришни унутиб қўйган эди. Маликани меҳмонхонага олиб кириб. Зуҳур эшон тўшаги ёнига, шолчага ўтқизишди. У ўтира оларди. Оғил хонанинг томи жуда паст, унда тик туриб бўлмайди. Қиз у ерга қамалганидан бери ўтирар, фақат ўтирарди.

Меҳмонхонани тўлдириб ўтирган Чўянтепа оқсоқоллари, соқоли кўкрагига тушиб турган, салласи-ю яхтагигача оқ бўлган шу чоллар уни жуда яхши билишарди. Мана энди улар тупроққа беланган, уст-бошининг увадаси чиқиб, сочлари тўзиб, таниб бўлмас даражада ўзгариб кетган қизчага ҳайрат билан боқишарди.

Улар жуда яхши эслашади. Ўшанда ҳам улар ҳозиргидай эшон меҳмонхонаси деворларига суянганларича ёш ва гўзал қизни кузатишганди. Ҳа, ўшанда қизнинг товонига тегиб турган сочларига, лоларанг ёноқларига, нозик баданчига суқланиб тикилишганди. Яна чўянтепалик хазрати Зуҳур эшоннинг қовжираган бармоқлари қизнинг нозик қўлларидан ушлаб, енгини шимараётганини, уялмайнетмай Маликанинг ёқаларини қайириб, уларга ниманидир кўрсатганини ҳам жуда яхши эслашади.

— Қаранглар! Ҳамманг кўриб қўй! — дерди эшон хириллаб, — у кўринишга чиройли. Аслида, лаънатга учраган. Лаънатланган Малика бу. Бу жодугар Жезтирноқнинг ўзи. У мағрурлиги, катталарни ҳурмат қилмагани учун иблис қарғишига учраган. Мана кўринглар, унинг песи бор. Мана, баданида оқ доғлари бор! Эшон чангалга ўхшаш бармоқлари билан қизнинг кўкрагидан кийимларини юларди.

Улар қўлларини қоринлари устида қовуштириб, бошларини эгганларича эшоннинг сўзларини тасдиқлардилар. Улар Маликанинг оппоқ кўкрагида ҳеч қанақа доғ кўрмадилар. Лекин ҳазрати эшон Зуҳур тупук сачратиб Маликани мохов деб эълон қилганида ҳам, ҳатто уни молхонага қамаб қўйишни буюрганида ҳам сизники маъқул деб қўл қовуштириб тураверишди.

Чўянтепа оқсоқоллари шу ерлик ўтинчи Аюбнинг қизи — олтинисоч Маликанинг мохов эмаслигини жуда яхши билишарди. Малика эшоннинг совчиларини қайтаргани учун мохов деб эълон қилинди. Унинг Зуҳур эшон уйига тўртинчи хотин бўлиб боришдан очиқданочиқ бош тортганини бутун Чўянтепа биларди. Эшоннинг тўёна деб юборган камзулига Маликанинг тупурганидан, никоҳ кечаси сандал чўғини эшон тўшагига сепганидан ҳамманинг хабари бор эди. Ўшанда уйга ўт кетиб, эшоннинг соқолини ҳам куйдириб шарманда қилди. Қиз қочиб кетди. Уни шолипоядан тутиб келишди. Маликани меҳмонхонага судраб киришгач, эшон унинг устидан мохов деган ҳукм чиқарди. Оғилга катта қулф солиб, калитни эшон ястиғи тагида сақларди. Маликанинг ёнига ҳеч кимни йўлатишмас, кичкинагина туйнукдан сув билан нон узатишарди.

Эшон уйига хотин бўлиб боришни истамаган қиз қоронғи ва зах оғилда ярим йилча ўтиргач, Зуҳур уни «соғайиб кетди» деб эълон қилди. Бироқ оғилни очишганида қиз у ерда йўқ эди. У тирноғи билан ерни кавлаб чиқиб кетганди. Малика нажот сўраб отасиникига борди, лекин уни тополмади. Онаси Аюбнинг ўтин излаб жуда узоққа кетганини ва қачон келиши номаълумлигини айтди. Ўлгудай қўрқоқ Матлуба айюҳаннос солганича ўгай қизини Зуҳур эшоннинг одамларига бериб юборди. Эшон Маликани бўйсунишига, хотинлик бурчини бажаришга ҳарқанча зўрламасин, қиз кўнмади. Ўзини дадил тутиб, эшоннинг юзига туфлади. Шунда эшон темирчиларни чақириб буюрди: «Мана бу қиз мохов. Моховнинг одамлар орасида юришини шариат кўтармайди. Бу лаънати яна қочиб кетмасин учун уни кишанланглар. Темирни қизғанманглар. Чўянтепада темир истаганча топилади»...

Малика тутқунликдан яна қочди. У шунақанги бўйсунмас ва жасур қиз эди. Бу сафар уни Зарафшон бўйидан тутиб келишди... Оқсоқоллар буни яхши билишарди.

Мана улар меҳмонхонада деворга суянганларича жим туришибди. Уйнинг ўртасида темир кишанларини шақирлатиб, сочлари хурпайган Малика ўтирибди. Олти кават ипак кўрпачада эса ҳазрати эшон ётибди. Лекин ундан ҳамон қўрқишарди, олдида титраб туришарди. У дунё ёғдуси, худонинг ердаги имоми. Оқсоқолларнинг ҳаммаси Зуҳурнинг муриди эдилар. Етмиш йилдан бери Зуҳур эшоннинг ҳар бир сўзи улар учун донолик дурдонаси бўлиб келган. Э, нимасини айтасиз. Ҳатто Бухоро амири Саид Олимхон ҳам Зуҳур эшонни ўзининг устози деб биларди.

Зуҳур эшоннинг ҳар бир сўзи чўянтепаликлар қалбида, онгида қонун бўлиб яшарди. Қишин-ёзин узоқ тоғларда ўтин ва кўмир тўплаш билан овора юрган саводсиз чўянтепаликлар учун эшон ҳам пайғамбар, ҳам амир, ҳам губернатор эди... Революциядан кейин шогирдлари ва муридлари ёрдамида ўзининг анчагина бойлигини яширишга муваффақ бўлди. Ўз ерларини содиқ муридлари бўлган камбағал, қарол ва чорикорларга бўлиб берди. Буларнинг ҳаммасини ер-сув бўлимида тасдиқлатиб олди. У аризасига шундай деб ёзди: «Бутун мол-мулкимни халққа топшираман, токи улар худо номини дилга жо қилиб ундан фойдалансинлар». Ўзи бўлса катта уйидан ҳовлидаги бир вақтлар хизматкори яшаган кулбага кўчиб ўтди, икки қаватли меҳмонхонасини мактабга берди. Лекин эшоннинг муриди бўлган муаллим меҳмонхона совуқ деб болаларни бу ерда ўқитмади. Шундай қилиб, эшон яна ўз уйига кўчиб ўтди. Хотинларини яна ичкарига олди. Нима бечоралар совуқда ўлиб қолишади-ку. Муридлар ҳам бурунгидай эшон ҳовлисида яшайбердилар. Ҳосилни ҳам шу ерга ташидилар...

Оқсоқоллар нафасларини ичига ютиб, ўз эшонларининг соқолидан кўз узмас, зўр бериб гулдор шолча устида ўтирган қизга қарамасликка уринардилар. Бечора қиз. У гўзал эди. Лекин ҳазрати эшон Зуҳурнинг иродасига қарши чиқиб бўлармиди.

Оқсоқоллар ўйларди. Бахтсиз Малика ҳам ўйларди... Унинг мажоли йўқ эди. Ҳар бир нарсага бефарқ қарарди. Балки у гапиришни ҳам унутгандир. У ҳатто йиғлашдан ҳам қўрқарди. Унга сен моховсан дедилар... большевиклар моховларни тириклайин ерга кўмишади. Билиб қолишса, албатта топишади. Ўласан.

Баъзан у оғилхонага қамаб қўйилганидан қувонарди. Уни бу ердан ҳеч ким тополмайди. У ҳаётни севар, унинг этакларига ёпишиб олгиси келарди. У оғриқдан қўрқарди. Лекин уни ҳеч ким даволамас, азоб-уқубатларини ҳеч ким енгиллатмасди. Шунинг учун ҳам қўрқарди. Қизил аскарларнинг оёқ товуши ёки ашуласини эшитиш билан ўзини қоронғи бурчакка урарди. Унинг яшагиси келарди. Даҳшатли кунларни қиз шундай ўтказди.

Ҳатто отаси Аюб ҳам шуни такрорларди. Баъзан, жуда камдан-кам, одатда ярим кечада у оғил ёнига келар, оғзини туйнукка қўйиб шивирларди: «Шўрлик қизгинам. Тирикмисан? Овозингни чиқарма, қизим. Эҳтиёт бўл» Малика бўлса, туйнук ёнига келиб қичқирар, йиғларди. Аюб кўпинча яримта нон, бир шингил узум ва қолган-қутган суякларни олиб келарди. Қиз шу билан овунарди. Лекин баъзан Аюб ойлаб келмас, шундай пайтларда Малика куннинг саноғини ҳам адаштириб, талвасага тушарди. Ўгай онаси Матлуба бўлса сополтовоққа сув қуйиб қотган нонни ирғитарди-да, бирор сўз ҳам айтмасдан жўнаб қоларди.

Маликанинг кўзи ўгай онасига тушди. У камзулини бошига ташлаганича пойгакда ўтирарди. Матлубани эшоннинг буйруғи билан чақиришди. Бўлмаса бу ерга келишга ҳадди сиғармиди.

Меҳмонхонага сукунат чўкди. У шундай узоқ чўзилдики, эшон тўшагига тушиб турган қуёш нури айланиб ўтиб, Маликанинг пахмоқ сочларини ёритди. Чол бошини кўтариб юзини Маликага бурди. Ҳайратдан кўзлари бақрайиб, ияги осилиб қолди. Икки томонга айрилган сочлар орасидан эшонга қараб икки кўз чарақлаб турарди.

Бемажол ётган эшонда куч қаёқдан пайдо бўлди. У овозини баланд чиқариб деди:

— Малика... Ҳақиқий малика!

У бошини ёстиққа қўйди. Нурсиз кўзини эшик ёнида ўтирган Матлубага қадаб ғалати товушда минғиллади:

— Ифлос! Нега бундоқ қилдинг! Уни не кўйга солибсан? Ювинг! Кийинтиринг!

Ҳамма тошдек қотди. Эшон бир неча ойдан бери гапиролмасди. Оқсоқоллар баравarига чувуллашди:

— Иншоолло!

Эшон яна гапирди. Чоллар тилларини тишлаб қолишди.

— Эй, олиб ташланглар, темирни! Дарров темирчиларни чақиринглар... У соппа-соғ! Ҳеч қанақа мохов эмас... Ким айтди уни мохов деб... Занжирини узинглар! Тезроқ!

Нималар бўлаётганини тушунмай, қўрққанидан кўкариб кетган Матлуба Маликага ёпишди-да, уни судраганича меҳмонхонадан чиқиб кетди.

Тўшакда ётган эшон қаддини ростлаб ўтирди:

— Тезроқ... Кийинтиринглар! Ювиб-таранглар! Занглаган темирларни дарҳол кўмиб ташланглар... Қизга едириб-ичиринглар... Уни излаб келишади... Тезда келишади...

Унинг овози сўниб борарди. Ўғли қулоғини унга яқинроқ тутди:

— Оғилхонани бузиб ташланглар. Ҳовлини супуринглар. Бирорта ҳам из қолмасин. Қишлоқ Советидами, прокуратурадами билишибди дегандинглар-ку, уни сезишибди-да... Бирорта из қолмасин. Қизни уёққа олиб кетишади...

Энди унинг овози ғулдираб кўксидан чиқди:

— Малика! Ҳақиқий пари...

Эшон бошини ёстиққа қўйди, чуқур нафас олди, кўзлари эса ҳозиргина қиз чиқиб кетган эшикка қараганича қотиб қолди...

● ●

АДИБ ҲАҚИДА

«Етти кечирилмас гуноҳ» романининг дастлабки бобларидаёқ, бу асар жуда қизиқарли ва фойдали эканига ишондим. Фашизм сурбетларча қайтадан бош кўтараётган вақтда унга ҳар томондан зарба бериш керак, сизнинг асарингиз ҳам кучли зарбадир».

И. С. Гус, адабиётшунос.

* * *

Мен билан бир кафедрада Э. Гайдай деган ўртоқ ишлайди, у 66 ёшда. У Россияда австро-венгрия қўшини сафида жанг қилиб, 1915 йилда асир тушган. 1917 йилдан буён Қизил Армия сафида гражданлар урушининг турли фронтларида, айниқса, Сибирда контрреволюцияга қарши жанг қилди. Ўртоқ Гайдай «Бонг» романидан ниҳоятда хурсанд. Сиз тасвирлаган воқеалар унга жуда яхши таниш.

И. Шчадей,
рус тили профессори, Чехословакия.

* * *

Бизнинг Львовда М. Шевердиннинг «Бонг» деган ажойиб китоби пайдо бўлди. Мен унинг иккала китобини зўр қизиқиш ва кучли ҳаяжон билан ўқиб чиқдим. Мен беш йил (1930-1935) Ўзбекистонда ишлаганман, М. Шевердиннинг олижаноб меҳнати менда чуқур таассурат қолдирди. Ўртоқ Шевердинга қизғин саломимни айтишингизни сўрайман.

В. Г. Денисов, Украина ССР.

* * *

...Сизнинг барча китобларингиз бизнинг кутубхоналаримизда ўқилавериб эскириб, титилиб кетган. Очиғини айтсам сиз менинг севимли ёзувчим бўлиб қолдингиз. Сизнинг асарларингиз романтика руҳи билан ҳисларга кучли таъсир қилади.

З. Арунғозиева,
Североуральск шаҳри, Свердловск области.

Михаил Иванович Шевердин жуда кўплаб ҳикоялар ва романларнинг авторидир. Унинг «Санжар ботир», «Бўри изидан», «Бонг», «Саҳродаги шарпалар» каби романлари китобхонлар томонидан севилиб ўқилади. Ёзувчининг бу романлари турли тилларда кўп нусхаларда бир неча бор нашр этилганлиги фикримизнинг тасдиқидир. Автор ўз асарларида Ўрта Осиё халқларининг ҳаёти, тарихи, курашларини тараннум этади, совет кишиларининг ватанпарварлиги, дўстлиги ва қардошлигини эҳтирос билан акс эттиради. Суратда адибнинг турли тилларда чоп этилган китобларини кўриб турибсиз.

ЁН ДАФТАРДАН

Олдимизда улкан вазифа — ўзбек халқ ижодининг битмас-туганмас хазиналарини ўрганиш, улардан фақат ўзбек ўқувчиларинигина эмас, балки рус ўқувчиларини ҳам баҳраманд қилиш вазифаси турибди. «Ўзбек халқ эртаклари» жуда катта муваффақиятдир...

1940 йил.

Муқимий шеърлари кенг совет ўқувчиларига тўлақонли образлар, фикрлар, ҳаёт манзараларининг бутун бир оламини очиб беради.

1948 йил.

Қодирий («Ўтган кунлар» романида) ўтмиш Шарқ санъаткорлари, айниқса форс санъаткорларининг асарларига хос нозик гўзалликни ҳамда образларнинг ажойиб ёрқинлигини мужассамлаштирган.

«Биринчи ўзбек романи»,
1928 йил.

Айнийнинг «Одина» номли қиссасининг яратилиши халқ ижодий хазинасига қўшилган бебаҳо ҳиссагина бўлиб қолмай, у тожик (совет) адабиётини ҳам бошлаб берди...

«Ижтимоий Шарқ қиссаси»,
1928 йил.

● ●

ХАЛҚ ЁЗУВЧИСИ

Ҳукуматимиз машҳур ёзувчи Михаил Иванович Шевердинга Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси деган унвон берди. Бундай юксак унвонга бутун ҳаётини, бутун ижодини ва бутун истеъдодини халқ ишига бағишлаган, ўз асарлари билан халқнинг дилидаги гапларни айта билган, халқнинг ҳаётини, меҳнатини, курашини, орзу-умидларини чуқур ва кенг ифодалаб берган ёзувчиларгина муяссар бўла оладилар. Михаил Иванович Шевердин ана ўшандай забардаст, етук, моҳир ёзувчиларимиздан бири.

Михаил Шевердиннинг бутун ҳаёти Ўзбекистонда ўтди. У дастлабки маълумотни Самарқанд мактабида олди. Тошкентга келиб университетнинг шарқшунослик факультетини тамомлади. Ўшандан бери илмий ва адабий ишлар, ижод билан машғул. У аввал жанговар журналист, сўнг моҳир ёзувчи сифатида кенг китобхонлар орасида шуҳрат қозонди.

Деярли унинг барча асарлари Ўрта Осиё халқларининг, шу жумладан ўзбек халқининг тарихи, ҳаёти, кураши ва қаҳрамонона меҳнатига бағишланган. Унинг моҳирлик билан ёзилган романларида халқларимизнинг эксплуататор синфларга, революция душманларига, чет эл босқинчиларига, босмачиларга, буржуа миллатчиларига қарши олиб борган омонсиз кураши ўзининг ёрқин ифодасини топди. У ўз асарларида халқларимизни озодликка чиқарган, халқларимизни бир-бирига дўст ва иноқ қилган Улуғ Октябрнинг фазилатларини, шонли партиямизнинг коммунизм қуриш йўлидаги тарихий ва оламшумул ишларини кўтаринки руҳ билан улуғлайди. Унинг асарларидаги қаҳрамонлар Ўрта Осиё халқларининг вакиллари, Ўрта Осиё меҳнаткашларининг ажойиб намояндалари — Санжар ботирлар.

У Ўрта Осиё халқларининг — ўзбеклар, туркманлар, тожиклар, қорақалпоқларнинг ҳаётини, тарихини, урфу-одатларини, аҳволи руҳиясини, турмушини жуда яхши билади.

Шевердин ўз асарларида тасвир қилган ҳаёт, воқеалар ишонарли, тўлақонли, реалистик, жозибадор, ширали бўлиб чиқишининг сири ҳам шунда.

Коммунист ёзувчи Шевердин ҳар бир ҳодисага, ҳар бир воқеага, ҳар бир асарга партия, халқ манфаати нуқтаи назардан яқинлашади. У ўз асарларида ёт ғояларга қарши шафқатсиз кураш олиб борди. Коммунизм ғоясини маҳкам туриб ҳимоя қилди. Унинг учун партиявийлик, социалистик реализм методи, халқчиллик ижоднинг асосий қонунларидандир.

Михаил Иванович Шевердин 70 ёшга кирди. Аммо у ижодда ҳали навқирон. У яқиндагина янги романини тамомлади. У меҳнатни, ижодни, изланишни яхши кўрадиган, чарчамайдиган, тинмайдиган меҳнаткаш ёзувчи. Биз Михаил Ивановичнинг ҳали халқимизга жуда кўп «Санжар ботир», «Бўри изидан», «Бонг», «Саҳродаги шарпалар» каби ажойиб бадиий асарлар яратиб беришига ишонамиз, унга янгидан янги ижодий муваффақиятлар, сиҳат-саломатлик тилаймиз.

УЙҒУН,
Ўзбекистон халқ шоири.

СЕҲРЛИ РАҚСЛАР

Галия Измаилова — санъатимизнинг ёрқин юлдузи, саҳнамизнинг кўрки, сарвинози, классик рақсларнинг маликаси. Галия хоним Шарқ халқлари классик рақс санъати сирларини тўла ва мукаммал эгаллаган, қадим-қадимлардан авлод-авлодларга мерос бўлиб ўтиб келаётган рақс дурдоналарининг моҳир ижрочиси, фақат ижрочисигина эмас, балки уларга янгича жило ва янгича мазмун ато этган ихтирочи санъаткордир. Мўъжизакор раққоса, Совет Иттифоқи халқ артисткаси Галия Измайлованинг ижодий биографиясига назар ташласангиз, унинг кўп қиррали ижодкор эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қиласиз. Уста раққоса, моҳир актриса, янги хореографик миниатюралар балетмейстери, ўткир дидли балет постановкачиси каби фазилатлар унга нақадар ярашиб тушади.

Саҳнамиз сарвинози Галия Измайлова куни кеча санъатсевар тошкентлик томошабинлар билан биргаликда ўзининг ижодий кечасини ўтказди.

Доиранинг жарангли садолари янграйди, унга созандаларнинг шўх куйи қўшилиб ажиб тўлқинли оҳанг касб этади. Саҳнада раққоса пайдо бўлади. У қушдек енгиллик билан «Ғайратли қиз» ўйинини ижро этади.

Галия Измайлова репертуаридаги кўплаб номерлар ўзининг камалакдек товланиши ва шўхчанлиги, қувноқ ва кўтаринкилиги, сержилва ва жозибаси билан кишиларга завқу-ором бахш этади.

Эрта баҳордан ерга уруғ қадаб, ёзи билан уни парвариш этган деҳқон ўз меҳнатининг самарасини кўриб қувонади. У завққа тўлиб ҳосил тўйини байрам қилади, ўйинга тушиб кетади. Галия Измайлованинг панжобча рақси меҳнат гаштини тараннум этади.

Корейслар, японлар қадимдан ёш қизларни қиличбозликка ўргатиб келишган. Бу ажойиб анъанавий миллий одат корейсча қиличбозлик рақсида ўз аксини топди. Бу номерни ҳам раққоса зўр маҳорат билан ижро этди.

Галия Измайлова ўз ижодий кечасига ажойиб совға билан келди. Шу куни у янгитдан тайёрлаган испанча рақсни намойиш қилди. «Малагуэнья» деб аталувчи бу ўйинни раққоса машҳур испан раққоси Антониодан ўрганган. Муҳлислар бу номерни қизғин қарши олдилар.

Саҳна номердан-номерга янгича ранг, янгича тарона, янгича манзара билан жилваланиб турди. Жозибали ва шўх арагонча рақс нафис арабча ўйин билан алмашади. Жазоир ўйинини индонезча рақс давом эттиради.

Кўзни қувонтириб, кўнгилни яйратувчи бу рақслар дилбар куй, ёқимли қўшиқлар билан янада оройиш топди. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Авнер Бараев, Салоҳиддин Тўхтасинов, Фозил Харратов, солист Ҳамид Жалолов ва бошқаларнинг маҳорат билан ижро этган куйлари хушовоз хонанда, республикада хизмат кўрсатган артист Юнус Тўраевнинг қўшиқларига ҳамоҳанг бўлиб, гўзаллик ва нафосат мадҳига айланди, санъат оқшомига файзу кўрк бахш этди.

Галия Измайлованинг ижодий кечаси зўр кўтаринкилик билан ўтди.

А. ЮСУПОВ.

Суратларда: (юқоридан пастга) Галия Измайлова «Ғайратли қиз» ва панжобча рақсларни ижро этмоқда.

И. Глауберзон фотолари.

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ САҲИФАСИ

Халқимиз жанговар ўтмишининг куйчиси.
Рақс юлдузи.
Нурга талпиниб

ЛЕНИН ЮБИЛЕЙИ ШАРАФИГА

⊙ ПРАГА. (ТАСС). Бу ерда В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланиб «Социализм қурилишининг ленинча назарияси ва касаба союзларининг роли» мавзуида семинар очилди. Семинарни Чехословакия революцион касаба союз ҳаракати марказий совети Болгария, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Польша, Румыния ва Совет Иттифоқи касаба союз ташкилотларининг ҳамкорлигида ташкил этди. Семинар Чехословакия касаба союзлари социалистик жамият қуриш ҳақидаги Ленин таълимотига содиқлигини намойиш этишга даъват этилган.

⊙ СОФИЯ. (ТАСС). Болгар—Совет дўстлиги умумхалқ комитетининг ташаббуси билан В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган фотовиставка очилди. Виставкага қўйилган жуда кўп фотоэкспонатлар жаҳон пролетариати доҳийсининг ҳаёти ва фаолияти тўғрисида ҳикоя қилади. Виставкада В. И. Ленин ёзган асарлар ва ҳужжатларнинг фотонусхалари ҳам қўйилган. Томошабинлар виставкани зўр иштиёқ билан кўрмоқдалар.

⊙ МЕХИКО. (ТАСС). Мексика социалистик халқ партияси В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бутун мамлакат бўйлаб конференциялар, виставкалар ва йиғилишлар ўтказмоқда.

Пойтахтдаги партия мажлислар залида жаҳонда биринчи социалистик давлатни барпо этган киши ҳақида лекциялар туркуми ўқилмоқда. Мамлакатнинг кўпгина штатларида Мексика социалистик халқ партиясининг раҳбарлари меҳнаткашларнинг порлоқ келажак учун олиб бораётган курашларида В. И. Ленин таълимотларининг аҳамияти ҳақида суҳбат ўтказмоқдалар.

22 апрелда Мексиканинг барча районларида, муниципал ва округ марказларида тантанали митинглар ўтказиш мўлжаллаб қўйилди.

⊙ НУАКШОТ. (ТАСС). Мавританиянинг Бутилимит шаҳрида В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган митинг бўлиб ўтди. Шаҳар аҳолиси жаҳон пролетариати доҳийсининг ҳаёти ва революцион фаолияти тўғрисида лекциялар тингладилар. Лекциялар вақтида В. И. Ленин ҳақидаги бадиий ва ҳужжатли фильмлар кўрсатилиб турилди.

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган тадбирлар Алега, Бога, Казди ва Росо шаҳарларида ҳам ўтказилмоқда.

ЯНГИЛИКЛАР ХАБАРЛАР ВОҚЕАЛАР — Чет элларда

ОСАКА. Япониядаги «ЭКСПО-70» жаҳон виставкасида. Суратда: Совет павильонидаги «Ленинград — инқилоб бешиги» бўлимининг умумий кўриниши.

С. Преображенский фотоси.

НЕГР АҲОЛИСИ КАМСИТИЛМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 1 апрель (ТАСС). АҚШ аҳолисининг қарийб 11 проценти негрлардан иборат бўлса ҳам, аммо сайловли лавозимларда ишлаб турган негрлар 0,3 процентга ҳам етмайди. Шаҳарлар, штатлардаги сайловли мансабларда ва ҳукумат органларида қанча негр борлигини кўрсатувчи рақамларни сайлов ҳуқуқи проблемалари билан шуғулланувчи Нью-Йорк тадқиқот маркази эълон қилди.

Сенаторлар орасида Эдвард Брук деган фақат битта негр бор. Вакиллар палатасининг аъзоларидан фақат 9 киши негр. Арканзас, Жанубий Королина ва Алабама штатларининг қонун чиқарувчи органларида битта ҳам негр йўқ.

Эълон қилинган бу маълумотлар Америка негрларининг сайланиш ҳуқуқи камситилаётганлигини кўрсатувчи яна бир далил бўлди.

ТАЛАФОТ КЎПАЙМОҚДА

ХАНОЙ, 1 апрель (ТАСС). ВНА агентлигининг Каосан Патет-Лао агентлиги маълумотларига асосланиб берган хабарида айтилишича, Каммуан вилоятида ҳаракат қилаётган Лаос ватанпарвар кучлари 18 мартдан 21 мартгача ўтган уч кун ичида Американинг саккизта самолётини уриб туширди. Шундай қилиб, 1964 йилнинг май ойидан бери америкаликлар Лаосда 1266 самолёт йўқотди.

ШИМОЛИЙ ИРЛАНДИЯДАГИ АҲВОЛ КЕСКИНЛАШМОҚДА

ЛОНДОН. ТАСС мухбири А. Дряхлов хабар беради:

Шимолий Ирландиядаги Лондондерри, Арма ва бошқа шаҳарларнинг кўчаларида яна қатор-қатор баррикадалар ва тиконли симлардан қилинган ғовлар кўпайиб кетди. Англия қўшинларининг қисмлари, шунингдек полицияларнинг кучайтирилган отрядлари кейинги бир неча кун ичида мамлакатда рўй бераётган ғалаёнлардан кейин кеча Ольстер шаҳарларининг кўчалари ва майдонларида жанговар постларни яна эгалладилар.

Лондондеррининг католиклар райони бўлган Богсайнддаги намойишларда қатнашиб, қамоққа олинган 26 киши Лондондеррида суд қилина бошланди. Лондондеррида 30 март кечаси ва эрталаб намойишларнинг қатнашчилари билан инглиз қўшинлари ва полиция қисмлари ўртасида тўқнашувлар тинимсиз давом этди. Ҳар иккала томондан ўнлаб кишилар жароҳатланди. Армада ҳам аҳоли билан инглиз қўшинларининг жазо отрядлари ўртасида тўқнашувлар бўлди. Бу ерда полициячилар намойишчилардан 7 кишини қамоққа олди. Ольстер аҳолисидан 30 мингдан кўпроқ киши 29-30 мартда пасха намойишлари ва юришларида қатнашди. Бироқ бу юришлар асло диний характерда бўлгани йўқ.

Гражданлик ҳуқуқлари учун курашаётганлар асосан мамлакатдаги ҳуқуқсиз католиклар аҳолисининг манфаатларини ифодалаб, мамлакатдаги оммавий ишсизликни ва қашшоқликни тугатишга ёрдам берадиган зарур иқтисодий ва социал ислоҳотлар ўтказишни талаб қилмоқдалар.

ТУРКИЯДА ЗИЛЗИЛА ОҚИБАТЛАРИ

ИСТАМБУЛ, 1 апрель. (ТАСС). Анқара радиоси бугун эшиттирган расмий маълумотларга қараганда, яқинда Ғарбий Туркияда бўлган зилзила районида ҳалок бўлган 1080-кишининг жасади ва 800 дан ортиқ ярадор кишилар харобa уйларнинг тагидан олиб чиқилган. Туркия газеталарининг хабар беришича, ҳалок бўлганларнинг тахминан учдан бир қисми ҳали ер тагидан қазиб олинмаган. Бир қанча жойда ёнғин давом этмоқда.

Ер қимирлаган районга келган реконструкция ва уй-жой қурилиши министри Нақипўғли қуйидагиларни айтди: зилзила бўлган районда яшовчи 150 минг кишининг 90 мингтаси тамомила бошпанасиз қолди. Зилзила маркази бўлган Гедиз районидаги 84 қишлоқнинг 33 таси тамомила деярлик хароб бўлган, 28 қишлоқ қисман хароб бўлган. Гедиз районидан ташқари, Эмет ва Симав шаҳарлари ҳам зилзиладан жуда қаттиқ зарар кўрган.

Зилзила бўлган райондаги ер ости силкинишлари ҳозир ҳам давом этмоқда. Утган кунлар мобайнидагина 8 марта кучли ва 30 дан ортиқ марта ўртача даражадаги силкинишлар бўлганлиги қайд қилинган. 6 секунд давом этган энг кучли силкиниш вақтида Гедизда ҳали сақланиб қолган бир қанча бинолар ҳам қулаб тушди. Бу биноларнинг харобалари остида яна 26 киши қолиб кетди. Мамлакатда зарар кўрганларга ёрдам фонди учун маблағ тўплаш кампанияси бошланди. Ер қимирлаган районга чодирлар, медицина асбоблари ва озиқ-овқат юборилмоқда.

РЕАКЦИЯ КУЧЛАРИ ТОР-МОР ҚИЛИНДИ

ХАРТУМ, 1 апрель. (ТАСС). Судан ҳукумат қўшинлари реакцион кучларнинг қаршилигини бостирдилар ва урушқоқ «Ансар» мазҳаби тарафдорларининг таянчи бўлган Аба оролидаги аҳволни тамомила назорат қилиб турибдилар.

Судан ҳукуматининг расмий вакили, Судан миллий раҳбарлиги министри Умар ал-Ҳаж Мусо Омдурман радиоси орқали нутқ сўзлаб бундай деди: Хартумдан 350 километр жанубдаги Аба оролида реакция қаршилик кўрсатган барча ўчоқлар тугатилди. Тор-мор келтирилган Ансар гуруҳларининг қолган -қутганлари таслим бўлди. Кўп миқдорда қурол-яроғ ва ўқ-дори ўлжа олинди. Министр «Ансар» мазҳабининг бошлиғи Имом ал-Маҳдий қидирилаётганлиги эълон қилинганлигини билдирди.

ЭРТАГА — СЕНЕГАЛ РЕСПУБЛИКАСИ КУНИ

МУСТАҚИЛЛИК ЙЎЛИДА

Бир вақтлар Франциянинг мустамлакаси бўлган Сенегал бугунги кунда Африкадаги ўнлаб мамлакатлар қаторида мустақил ҳаёт кечирмоқда. Улкан Африка қитъасининг ғарбий соҳилига жойлашган бу ёш республика бундан 10 йил муқаддам — 1960 йилнинг 4 апрелида мустақилликка эришган эди. Бу ерда асрлаб ҳукм сурган чет элликларнинг зулми ниҳоят тугатилди. 300 йиллик қуллик даврида Сенегал халқи—волофлар, сererлар ва тукулерлар не-не азоб уқубатларга дуч келмади, ўз бошларидан не зулмларни кечирмади. Ҳозирги кунда мамлакатнинг пойтахти бўлган Дакар портидан унча узоқ бўлмаган бир орол бор. Бу оролни африкаликлар Кўз ёши деб аташади. Оролда бўлган кишининг Сенегал бошига тушган кулфатларни тасаввур қилиши қийин эмас. Кўз ёши ороли ҳам Африканинг шарқий соҳилидаги Занжибар оролини эслатади. Бу икки орол жаҳоннинг энг машҳур қул бозори ҳисобланган. Шарқий Африкадан «овлаб» келинган занжиларни қулдорлар Занжибар орқали олиб кетишса, Ғарбий Африкадан тутиб келинган қуллар Кўз ёши оролидан Америка ва бошқа томонларга олиб кетилларди. Оролда ўт-ўлан босиб кетган қалъа, қуллар қамаладиган ертўлаларни, занг босган занжир ва кишанларни кўриб, кишининг юраги орқасига тортиб кетади. Қитъа ичкарисидан тутиб келинган африкаликларга шу ерда қуллик тамғаси босиларди, онани боладан, эрни хотиндан шу ерда ажратиб кул қилиб сотардилар. Шунинг учун ҳам бу ерга африкаликлар Кўз ёши ороли деган ном беришган.

Энди бундай қора кунларга барҳам берилди. Миллионлаб африкаликлар сингари сенегалликлар ҳам ўз мустақилликларига эга бўлдилар. Сенегалда сўнгги ўн йил ичида ўтмиш қолдириб кетган доғларни ювиш учун каттагина ишлар қилинди. Мамлакатда қабул қилинган беш йиллик планлар муваффақиятли адо этилди. Ҳозир Сенегал меҳнаткашлари 1969—1973 йилларга мўлжалланган учинчи беш йиллик планни муваффақиятли бажариш учун курашмоқдалар. Мамлакатда халқ маорифига айниқса катта эътибор бериляпти. Юзлаб янги мактаб ва коллежлар қурилаяпти.

Тўрт миллионга яқин аҳолиси бўлган Сенегалнинг халқ хўжалигини асосан деҳқончилик ташкил этади. Мамлакатда кўплаб ёнғоқ мой ва ер ёнғоғи етиштирилади. Сенегалнинг ташқи савдога чиқарадиган асосий хом ашёси ҳам ана шу қишлоқ хўжалик экинларидир.

Республика ҳукумати мамлакат экономикасининг бир томонламалигидан қутулиш учун қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Пахта, шоли ва жўхори экиладиган майдонларни кенгайтириш кўзда тутилмоқда. Шунингдек, мамлакатда саноатни ривожлантиришга ҳам жиддий эътибор берилмоқда. Сен-Луи, Тьес, Луга ва Диурбелда замонавий қушхоналар қурилаяпти, тош йўллар, порт ва аэродромларни яхшироқ жиҳозлаш учун зарур маблағлар ажратилмоқда.

Сенегал ўзининг иқтисодий қолоқлигини тугатишда Совет Иттифоқи ва социалистик мамлакатлардан ёрдам оляпти. Мана ўн йилдирки, СССР билан бу ёш Африка давлати ўртасидаги дўстона алоқалар ривожланиб келяпти. Айниқса иқтисодий, савдо ва маданий алоқалар яхши йўлга қўйилган. 1968 йилдан бошлаб Дакар билан Москва ўртасида ҳаво йўли ишга тушди.

Бутун ер юзи халқлари сингари Сенегал халқлари ҳам жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг асосчиси В. И. Лениннинг туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олишга қизғин тайёрланмоқдалар. «Унча катта бўлмаган марксистик тўгаракда иш бошлаган Ленин революцион партия тузди ва чинакам халқ ҳокимиятини ўрнатиш учун уни самодержавиега қарши ҳужумга бошлаб борди, деб ёзади «Дакар-матэн» газетаси. — Кишиларга озодлик ва бахт йўлини кўрсатиб берган бу доҳийнинг иши биз учун энг буюк ўрнакдир».

Ўз мустақиллигининг 10 йиллигини нишонлаётган Сенегал республикаси билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстона ҳамкорлик ривожланиб ва мустаҳкамланиб бормоқда. Бутун совет меҳнаткашлари сингари ўзбек халқи ҳам мустақил Сенегал халқларига янги ҳаёт йўлида улкан зафарлар тилайдилар.

Ф. ШОҲИСМОИЛОВ.

Шахмат оламида

АЙБ ЎЗИДА

Халқаро шахмат алоқалари дурустгина йўлга қўйилганига юз йилдан ошган бўлса-да, шу пайтгача бирон-бир мамлакат вакиллари бутун дунё шахматчиларини биргаликда яккама-якка жангга чақиришга журъат этолмаганди. Шахмат тарихига зарҳал билан ёзилувчи дастлабки бундай мусобақанинг ўтказилиши — совет шахмат мактабининг етакчи ролини чинакамига тан олиш демакдир.

Кейинги чорак аср давомида шахмат бўйича энг юксак чўққиларнинг барини бир неча марталаб забт этган совет вакиллари билан халқаро шахмат федерациясига аъзо бўлган барча мамлакатларнинг энг кучли гроссмейстерлари ўртасида учрашув ўтказиш фикри югославияликлардан чиққани бежиз эмас. Бу мамлакатда ҳам шахмат биздагидек ривож топмоқда. «Замон матчи» деб ном олган бу мусобақанинг молиявий томонини ўз гарданига олган югославиялик мутасаддилар ташкилий жиҳатдан ҳам ишни дўндириб қўйишганини жаҳон матбуоти эътироф этмоқда. Шу кунларда Белград улкан шахмат воқеалари билан ҳамнафас. Шахмат тахталарида олиб борилаётган нафис жанг тафсилотларию ва бошқа икир-чикирларни телеграф агентликлари, радио, телевидение, йирик газета ва журналларнинг 200 дан ортиқ мутахассис мухбир-репортёрлари жаҳоннинг ҳамма бурчакларига юбориб турибдилар.

Рамзий жаҳон терма командасини ҳозирги составда тўплаш вазифаси жуда оғир эди. Буни голландиялик собиқ жаҳон чемпиони профессор Макс Эйведан бошқа бирон бир шахснинг уддалаши маҳол эди, албатта. Ахир биргина Роберт Фишернинг ўзи доктор Эйвега қанчага тушдийкин?! Аввалига иккинчи тахтада ўйнашга розилик билдирган Бент Ларсеннинг ўйин бошланиши олдидан қилган тихирлигини айтмайсизми. Тўғри, бир томондан у ҳақ. Кейинги икки йил мобайнида Ларсен улкан ютуқларни қўлга киритди. Фишер эса—ўйнамади ҳисоб. Буни шахсан ўзи тан олди, ва иккинчи тахтада ўйнашга рози бўлиб: «Майли, Спасский билан яна бир беллашиб кўрсин», — деди писанда билан (Ларсен Спасскийга ютқазгани-ютқазган). Айрим агентликларнинг: «Фишер ўз ўрнини Ларсенга 2 минг долларга бўшатиб берибди», деган гаплари тўқима бўлиб чиқди. Агар шундай бўлганда Фишер 10-15 мингдан кам сўрамасди, балки! Фишер билан Ларсеннинг охирги дамларда ўрин алмашиши жаҳон терма командаси бошлиқларининг аввалдан ўйлаб қўйган муғомбирликлари бўлиши ҳам эҳтимолдан холи эмас. Собиқ жаҳон чемпиони Тигран Петросян ана шу ноқобил ишнинг қурбони бўлди: «нотаниш кўча»га ногоҳ бурилишга тўғри келиб, қоқилди. Балки, Фишер буни олдиндан билгандир? Бу тахминлар бизнинг шахсий фикрларимиз, холос.

Америкалик бу ёш гроссмейстер ҳозир 27 ёшда. Унинг «жилвирланган» ўйин техникаси, умуман маҳорати таҳсинларга лойиқ эканлигини ҳам таъкидлаб ўтмай илож йўқ. Биринчи учрашувда юз берган энг ноҳуш воқеа ана шу бўлди. Петросяннинг аламини Е. Геллер олди. Югославияликларнинг энг севимли шахматчиси Светозар Глигорич ҳам Петросян каби 39-юришда қаршиликни тўхтатди. Ботвинник Матуловични (Югославия), Тайманов Ульманни (ГДР) маҳв этди. Корчной билан Портиш (Венгрия), Смислов билан Решевский (АҚШ), Таль билан Найдорф (Аргентина) ва Керес билан Ивков (Югославия) учрашувлари дуранг билан якунланди. Чехословакиялик 26 яшар гроссмейстер Горт Полугаевскийни енгди.

Жаҳон чемпиони Спасский билан Ларсен олишувида кескин жанглардан сўнг охири битим тузилди. Шундай қилиб бу тарихий матчнинг биринчи учрашуви 5.5:4,5 ҳисобида совет гроссмейстерларининг фойдасига тугади. Ҳарқалай устунлигимиз билинди. Иккинчи тур учрашувлари яна ҳам кескинроқ ўтди. Жаҳон чемпиони Б. Спасский 18 юришдаёқ Ларсенни таслим бўлишга мажбур этди. Айб ўзида. Бунақаси камдан-кам бўлади. Фишернинг кинoялари бежиз эмас экан. Шу куни Тайманов Ульман устидан иккинчи ғалабани қўлга киритди. Портиш — Корчной, Глигорич — Геллер, Матулович — Ботвинник, Полугаевский — Горт учрашувлари дуранг бўлди. Тўрт партия кечиктирилди. Эртасига бу ўйинлар давом эттирилганда Смислов Решевскийни, Керес Ивковни ютди. Петросян Фишерга, Таль Найдорфга ютқазди.

Иккинчи тур 6:4 ҳисобида совет шахматчилари фойдасига ҳал бўлди. Мусобақанинг ярми— икки учрашувдан сўнг умумий ҳисоб 11,5: 8,5 бўлди.

М. МУҲИДДИНОВ,
СССР спорт мастери.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

ОБЛИГАЦИЯЛАРИНГИЗНИ ТЕКШИРИНГ!

1966 ЙИЛГИ
3% ДАВЛАТ ИЧКИ ЮТУҚ ЗАЁМИ
30-ютуқлар тиражининг
РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

Бу тираж 1970 йил 30 мартда Боку шаҳрида бўлиб ўтди.

Заёмнинг ҳамма йигирма тўққиз разрядидаги серия ва облигацияларнинг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди:

Серия номерлари	Облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм билан)	Серия номерлари	Облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм билан)	Серия номерлари	Облигация номерлари	Ютуқ миқдори (сўм билан)
100039	48*)	500	135990	1—50	40	165761	15*)	500
100326	1—50	40	136439	1—50	100	166961	27*)	1.000
100694	35*)	500	136569	1—50	40	168353	1—50	40
101094	1—50	100	136812	12*)	1.000	168575	1—50	40
101754	12*)	500	137078	22*)	500	168753	25*)	500
103053	1—50	100	137114	49*)	500	168760	37*)	500
103178	16*)	500	137215	1—50	100	170382	1—50	40
103357	33*)	1.000	137508	03*)	2.500	171167	01*)	500
103432	11*)	500	137993	46*)	500	171558	26*)	500
103528	29*)	500	138015	1—50	40	171764	1—50	40
103912	50*)	500	138521	18*)	2.500	172001	15*)	1.000
104877	35*)	500	138795	01*)	500	173257	31*)	500
105824	1—50	40	141022	47*)	500	174833	1—50	40
106126	29*)	500	141416	32*)	500	175511	11*)	500
106428	44*)	1.000	141523	02*)	500	175736	1—50	40
106991	28*)	500	143165	1—50	40	176135	26*)	500
108496	45*)	500	143223	1—50	100	176512	1—50	40
109245	29*)	500	143275	1—50	40	178162	1—50	40
109521	34*)	500	143357	27*)	500	178742	45*)	500
109579	24*)	500	144170	1—50	40	178849	28*)	500
109934	44*)	500	144344	44*)	500	180129	1—50	40
110110	13*)	500	144998	48*)	500	180870	26*)	1.000
110122	1—50	40	145518	47*)	500	181218	1—50	40
110343	46*)	500	145919	15*)	2.500	181918	27*)	500
112684	46*)	1.000	146256	24*)	500	182020	1—50	100
113249	1—50	40	147026	1—50	40	183403	20*)	500
113343	07*)	500	147257	1—50	40	183522	49*)	500
114662	37*)	500	148402	19*)	500	183873	18*)	500
115738	1—50	40	148767	35*)	500	184079	28*)	500
116457	1—50	40	148800	42*)	500	185426	21*)	500
116558	05*)	500	149168	31*)	500	185579	04*)	500
117714	34*)	500	151138	33*)	500	185607	19*)	500
117971	36*)	500	151953	1—50	100	185699	06*)	500
118156	22*)	500	151955	05*)	500	185747	32*)	500
118405	1—50	40	153399	04*)	500	186253	44*)	500
118830	32*)	500	153943	1—50	40	186254	1—50	100
119277	1—50	40	154647	1—50	40	186683	41*)	5.000
120089	27*)	500	155429	1—50	40	187931	20*)	500
120263	16*)	500	155838	06*)	500	188639	1—50	100
120630	03*)	1.000	155940	1—50	100	188916	34*)	500
121328	1—50	40	157236	1—50	40	190509	47*)	1.000
121639	08*)	500	157386	30*)	1.000	190864	29*)	500
121844	03*)	500	160163	48*)	500	190991	47*)	500
122545	1—50	40	160449	11*)	500	191224	1—50	100
122962	07*)	5.000	160472	34*)	500	191785	26*)	1.000
124057	36*)	500	160509	13*)	500	191841	44*)	500
124303	1—50	40	160695	34*)	500	192129	14*)	1.000
124702	05*)	500	161042	35*)	1.000	192512	36*)	500
124713	35*)	1.000	161242	32*)	500	192541	16*)	500
127566	1—50	40	161429	1—50	40	192827	32*)	500
127852	31*)	500	161638	35*)	500	193313	06*)	500
127992	33*)	500	162110	05*)	500	193470	29*)	500
128294	15*)	500	162330	35*)	500	193961	1—50	100
128971	33*)	1.000	162687	29*)	500	194758	44*)	2.500
131153	21*)	1.000	162720	1—50	40	195256	1—50	100
131792	23*)	500	162860	22*)	500	195482	39*)	500
132326	48*)	1.000	163161	05*)	1.000	196369	1—50	100
132757	03*)	500	163508	1—50	100	196465	1—50	40
132856	07*)	500	164126	21*)	500	197280	48*)	500
133886	30*)	500	164331	02*)	500	198012	28*)	1.000
134573	38*)	500	164437	44*)	2.500	198641	24*)	500
135060	30*)	500	164597	48*)	500	198838	10*)	1.000
135157	45*)	500	165504	45*)	500			

*) Шу сериядаги облигацияларнинг қолган 49 номерига 40 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда йигирма сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

Ун сўмлик облигацияларга ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ суммасига облигация қиймати ҳам қўшилган.

Бу жадвал расмий ҳужжатдир. Омонат кассалари газетанинг янги сони келганидан сўнг ютуқларни шу жадвалга мувофиқ белгиланган тартибда тўлайдилар.

Ютуқлар тиражини ўтказувчи комиссиянинг раиси — Меҳнаткашлар депутатлари Боку шаҳар Совети ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари — В. С. Майоров.

Комиссиянинг масъул секретари Л. Л. ЕСИНА.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — Тошкент кўрсатади. Рус тилида: 18.00 — Телеянгиликлар. 18.15 — Инсон ва қонун. 18.45 — «Музика ва революция». Узбек тилида: 20.00 — Телеянгиликлар. 20.15 — Ота-оналар университети. 20.50 — «ПРОПАГАНДИСТ». 21.20 — «Оламга саёҳат». 22.20 — «ЎЗБЕКИСТОН ЧОРВАДОРИ».

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — Москва кўрсатади. 18.00 — Олмаота кўрсатади. 20.00 — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — Тошкент кўрсатувлари.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 3/IV да Сухайль ва Меҳри, 4. 5/IV да Бир пардали балетлар.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 4/IV да Олтин девор, 5/IV да Олтинчи июль (кундузи). Аяжонларим (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 3/IV да Кумуш тўй, 4/IV да Қайнона, 5/IV да Бахт тўйи, 6/IV да Тошболта ошиқ.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА—3/IV да Баҳс, 4/IV да Ун саккиз ёшлигим, 5/IV да Освенцим жаллодлари.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — «СУВДАГИ ЖОЗИБАЛАР» янги аттракциони.

КИНО

Сир очилди — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун). САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 3 ва кеч 7 да).

Адам ва Хева — «СПУТНИК», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Македонча тўй — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Тилла зирак — НАВОИЙ номли (ўзбек тилида, кундуз соат 4.40 минутда).

Доктор Гомернинг укаси — «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Гўзал маликам — «МОСКВА» (кундуз соат 2 да).

Қирқ биринчи йил олмалари — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11 яримда).

ТОШКЕНТ ШАҲРИДАГИ «ГЛАВМОССТРОЙ» ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИ
шаҳарни қайта тиклаш ва қурилиш бўйича ишларини
20 АПРЕЛДА
ТУГАТАДИ

Қурилиш бошқармаси ва комплектация бошқармаси билан шартнома тузган ташкилот, муассаса ва корхоналар ўз даъволарини 10 апрелгача: Тошкент шаҳар, Чилонзор массиви, 2 квартал, 14 «а» уйга юборсинлар.

10 КАБЕЛЬ ВА РАДИОРЕЛЕЙ МАГИСТРАЛЛАРИ ТЕХНИКА ЭКСПЛУАТАЦИЯСИ БОШҚАРМАСИГА

Тошкент шаҳрида ишлаш учун ревизор (бухгалтерия бўйича), бухгалтер, капитал қурилиш бўйича инженер ва катта инженер

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Навоий кўчаси, 28-уй, кадрлар бўлими. Телефонлар: 44-18-32, 44-06-31.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 333793. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 331216. Саноат капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337182. Эълонлар — 333142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро 3—31—42. Қарши — 38—42. Нукус — 42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Урганч 34—55. Гулистон —22—09.